

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs IV. De oppositione, æquipollentia, & conuersione veritatis
compositæ, siue propositionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](#)

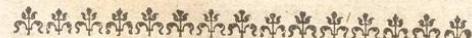
distinguitur, & in conceptu secundario sita est, siue is conceptus secundarius physice, ac realiter essentialis sit, siue non: at veritas, & falsitas est conceptus secundarius propositionis omnis, & cuiusvis; esto enim aliqua sit intrinsecè, ac necessaria vera, vel falsa, tamen prius ratione concipitur eam destinatè proponere aliquid, & affirmando, seu negando illud representare, quam veram, aut falsam esse: ideo namque est vera, & conformis obiecto, aut ei difformis, & falsa, quia est eius propositionis, seu representatio quadam, aliquid de eo affirmans, aut negans, & non è conuerso: sicut ideo Petrus v. g. est conformis, & similis Paulo, quia Petrus est homo quidam, non minus, quam Paulus, & ideo dissimilis equo, quia itidem homo, cum tamen eiusmodi non sit equus, at è contrario haud ideo à priori est homo, quia similis Paulo, aut dissimilis equo.

16 Altera nostræ sententia pars erat, affirmationem, & negationem neutriquam esse qualitates, aut proprietates accidentarias propositionis: eam autem partim insinuant, partim exprimunt omnes authores, quos suprà laudauimus pro priori, ac iam probata nostræ opinionis parte. Ex dictis autem potest haud ægre suaderi: nam affirmatio, ac negatio, si non sunt differentiae essentiales propositionis, sed potius alterutra earum qualitas, aut ideo est, quod propositione in communi sint posteriores in subsistendi consequentia, eamque finant à se abstracti: atque hoc iam manet satis impugnatum superius; aut, quia alicui propositioni, vel omni extrinsecus, ac separabiliter conueniunt: atque hoc falsum est, vt quod maximè: siquidem representatio est essentialis, ac necessaria omnibus saltem propositionibus, quas nouimus, & experimur: vnde nil mirum, si eis intrinsecè, & inseparabiliter conuenit affirmare ac negare; eterque enim tendendimodis est representatio quadam: quod, si representatio est quidam tenus extrinseca, & contingens nonnullis actibus, in alia saltem serie rerum (de qua sententia suo loco) ita quidem actus eius genij, quem nunc disputandi gratia permitto, prout est physicum accidentem intellectui inherens, haud essentialiter ac necessariò representabit, haud alterutro modo affirmabit, aut negabit: ceterum quatenus est propositionis, & species quadam accidentis intentionalis, necessario, & essentialiter habebit representare, & aliquid, vel afferere, vel inficias ire: qui ergo fieri potest, vt affirmatio, & negatio propositioni accidentis, eamve proprie quallem denominent?

17 En alteram, & alteram nostræ sententia partem singulatim probatas: possunt autem ambae una, eademque opera confirmari hunc in modum: propositionis vera, eo ipso moraliter saltem loquendo melior est, quam falsa, & falsa eo ipso deterior est, quam vera; proinde haec sola reperiri potest in Deo, non illa: ceterum affirmatio negatione, aut è conuerso neutriquam est melior ex genere suo, neutriquam deterior: quare alterutra ex æquo locum habet in Deo: quando ergo qualitas Aristotele teste est, vi cuius res bene, vel male se habet, modo superius proposto, & explicato; certè specialis quidam est ratio, quapropter affirmatio, & negatio nequeant esse qualitates propositionis, tales autem esse queant, ac debeant veritas, & falsitas. Rursus, interroganti, quæ sit propositionis, responderi proprie debet, ac solet, affirmatiuam esse, aut negatiuam: qualis autem interroganti, potius esse veram, aut falsam, vt rectè animaduertit Hurtadus disp. 4. summ. sect. 2. §. 6. affirmatio ergo, & nega-

tio sunt differentiae essentiales, & quidditatiae propositionis; veritas autem, & falsitas, eius solæ qualitates.

18 Quæ, quamvis ita sint, si sumatur propositio simpliciter, & absolutè, prout hactenus nostræ fuit subiecta disputationi, ceterum si usurpetur paulo latius, ac prout est interpres quædam, vel menti ipsi interius, vel certè alteri exterius rem aliquam enuncians, atque quatenus habet analogiam, & proportionem quandam cum eo, qui alterius sensa, pandit, & interpretatur, ita quidem dici potest, è conuerso, veritatem, ac falsitatem eius esse differentias essentiales, & affirmationem, ac negationem meras qualitates accidentarias: interpretis enim potissimum munus est, illius, quem interpretatur, verum sensum reddere: an autem aliquis affirmet quidpiam, vel neget, hoc, vt sit bonus interpres, est omnino per accidens. Ita Conimbricenses, ac Tellez locis superioris citatis.

TRACTATVS IV.

De oppositione, æquipollentia, & conuersione veritatis compo-
sitæ, siue propositionis.

C A P V T I.

Quatenus alijs oppositionem, tum in communi,
tum in particulari definant.

Oppositio in communi definitur à quibusdam neotericis, quorum meminit Colleg. Conimb. in cap. 7. de oppo. q. 1. art. 1. repugnantia duarum enunciationum utroque termino participantium, aut in quantitate tantum, aut tantum in qualitate, aut in utraque simul. Ceterum displicet hæc definitio, quia oppositionem explicat per eius species inferiores, eamque adeo non definit propriè, sed diuidit, eo certe vitio, quo laborat hæc animalis definitio; animal est viuens, rationale, vel irrationale, humanum, aut bellum: ecquid enim est repugnantia duarum propositionum in sola quantitate, quam earum oppositio subalterna, qualis est inter has v. g. omnis homo currit, aliquis homo currit, quæ tantum in eo differunt, quod una sit uniuersalis, altera particularis, cum tamen ambae possint esse simul vera, nec non simul falsa, adeoque in qualitate omnino consentiant. Ecquid etiam est repugnantia duarum enunciationum, iuxta hos authores, in qualitate sola, quam earum oppositio, vel contraria, cuiusmodi est hæc omnis homo currit, vel subcontraria, cuiusmodi est hæc; aliquis homo currit, aliquis homo non currit: alterutra namque propositiones cum sint eiusdem quantitatis, & aliæ uniuersales ambae, aliæ ex æquo particulares, in eo tamen differunt priores, quod nequeant esse simul vera, nec simul falsa, & posteriores in eo, quod simul falsa saltem esse neutriquam sustineant: proinde, tam hæc, quam illæ in qualitate plus, minus dissident. Ecquid denique est, iuxta eosdem, repugnantia duarum propositionum in quantitate, & qualitate simul, quam earum oppositio contradictoria, qualis est hæc, omnis homo currit, aliquis homo

Cap. I. Quat. Alij opposit. tum in comm tum in particul. definiant. 137

homo non currit; quæ sunt diuersæ quantitatis, quoniam altera vniuersalis, altera particularis, nec non diuersa qualitatis, quia altera debet esse vera, altera falsa, fierique non potest, vt sint amba simul vera, aut simul falsæ.

Parum diffidet à priori oppositionis definitione hæc P. Hurtadi disp. 4. sum. l. 6. est repugnantia diu-
rum propositionum, in veritate, aut falsitate; id est,
vt statim addit, qua due nequeant esse simul veræ,
aut, qua nequeant saltem esse simul falsæ: Ceterum
non placet, tum eadem de causa, qua displicuit iu-
prior, videlicet, quod à ratione communis ad eius
inferiora descendat: tum quia supponit falsæ, vt
constabit inferioris, oppositionem subalternam haud
esse proprie oppositionem, propositiones enim sub-
alternæ, cuiusmodi sunt, omnis homo currit, aliquis
homo currit, possunt esse simul vera, atque etiam
simul falsæ. Tertia' oppositionis definitio est Al-
berti tract. de opposit. c. 1. Conimb. loco nuper ci-
tato, & Arriagæ disp. 2. sum. l. 4. & sic habet, diu-
rum enunciationum eodem subiecto, prædictaque
constantium repugnantia secundum affirmationem,
& negationem. Sed reiicitur, quoniam excludit op-
positionem subalternam, qua inter duas affirma-
tiuas, aut duas negatiuas interuenit.

Oppositi contradicторia, quæ est prima, ac po-
tissima species oppositionis in communi, definitur,
ab Aristotele, repugnantia diuarum propositionum,
quarum alia est affirmativa, alia negativa, alia vni-
uersalis, alia non vniuersalis: cuius exemplum pos-
sum est paulo supra. Sed hæc definitio conuenit
aliis à definitio: nam hæc propositiones, v.g. omnis
homo currit: Petrus non currit, prout inuicem op-
ponuntur, eam totam participant, vt optimè dispu-
tat Hurtadus disp. illa 4. sect. 6. altera enim quo-
dammodo repugnat alteri, altera est affirmativa, al-
tera negativa, altera vniuersalis, altera non vniuer-
salis: attamen non sunt contradicторia: hæc nam-
que nequeant vñquam esse simul veræ, aut simul
falsæ; vt omnibus est in confessio: illæ autem duas
possunt esse simul falsæ, Paulo nimurum non curre-
nte, & Petro currente, vt intuenti constabit.

Conimbricenses nostri quæst. illa prima nuper
citata art. 2. § tuenda nihilominus, ita definiunt con-
tradicitionem; est oppositio diuarum enunciationum,
quarum altera est vniuersalis, altera particularis.
Verum tota hæc definitio competit his, nulli Schol-
astici student, aliqui scholastici student: at contra-
dicitoria non sunt, cum simul falsæ esse queant, vi-
delicet, si vñus duntaxat studeat: quemadmodum
enim hæc propositio, omnes scholastici student, est
falsa vno solo non studente, ita illa, nulli schola-
stici student, erit etiam falsa, studente vno solo.
Racio autem vtriusque est, quia sicut à subiecto
prioris propositionis descendit, non solum in plu-
rali numero, ita, & hi scholastici student', & illi
student, & ceteri; sed etiam in singulari numero
ita, & hic scholasticus studet, & ille studet, & qui
cumque alias; sic etiam à subiecto posterioris vñ-
que modo fit descensus, nimurum ita, nec hi schol-
astici student, nec illi student, nec alias; atque etiam
ita, nec hic scholasticus studet, nec ille studet, nec
alias: præterim cum negatio sit malignantis natu-
ra, adeoque nullitas se tenens ex parte subiecti vi-
deatur iuxta communem loquendi usum negare,
non solum quorumvis, sed etiam cuiusvis studium.
At dices, cur sicut hæc propositio, omnes schola-
stici student, est falsa vno solo studente, hæc etiam,
aliqui student, non sit vera vno solo studente, con-
tra quam supponimus in arguento. Verum respon-

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

sio est in promptu; minus enim requiritur ad falsi-
tatem, & plus ad veritatem: bonum enim ex inté-
gra causa, & malum ex quocumque defectu.

Præterea secundò, eadem definitio conuenit his,
omnes scholastici student, aliqui non student: & ta-
men non sunt contradicторia: possunt enim esse
falsa amba, vno videlicet non studente, & ceteris
incubentibus studio: quod enim priorum sit fal-
sa, constat ex nuper dictis; sufficit enim ad eius fal-
sitatem quod, vel vñus non studeat: quod etiam po-
sterior sit falsa, haud est minus exploratum, quæ est
enim negationis, quam inuoluit malignitas, ad-
struit, non modo, vel hunc non studere, vel illum
non studere, &c. sed, vel totam hanc collectionem
scholasticorum non studere, vel illam non studere
&c. hoc autem secundum est manifestè falsum, cum
duntaxat vñus solus, nulla vero collectio scholasti-
corum tota à studio cesset.

Respondent Conimbricenses cap. illo 7 q. 1. att.
3. ad 3. propositionem de subiecto in plurali haud
esse vnam, sed plures, quippe quæ semper est reso-
lubilis in plures, per particulam copulatiuam &, aut
disiunctiuam vel aut per alias id genus inuicem
nexas: prouide nihil mirum, inquit, eis neuti-
quam conuenire definitiōnēm oppositionis contra-
dicitoriae, aut alterius: genus enim cuiusvis importat
in recto repugnantiam vñus propositionis cum alia:
at repugnantia harum propositionum, non est vñus
cum alia, sed plurimum cum pluribus. Contra tamen;
hæc propositio, omnis homo currit, ex g. est reso-
lubilis in plures per particulam, & iunias inuicem
id est in has, & hic homo currit, & ille currit, &c.
& non tantum in hanc, & hic, & ille, & qui vis
alius currit: oppositum enim quamvis supponatur
ab aduersariis velut exploratum, tamen falsitatis, est
à nobis eniātum, cum de suppositione superioris esset
sermo: at hoc non obstante, eiusmodi propositio
est capax oppositionis: ergo, & illa de subiecto plu-
rali. Contra secundo: quod propositio aliqua, ea-
rum, quæ sunt à nobis in arguento obiecta, & aut
alia de subiecto in plurali numero, sit resolubilis
plures, quodammodo coherentes inuicem, hoc tan-
tum arguit, eam esse virtualiter, & æquivalenter
multiplicem: permittit ergo, eam esse formaliter
vnam, adeoque capacem oppositionis, quantum ad
huius genus, id est vñus propositionis cum alia re-
pugnantiam attinet. Contra tertio: propositio for-
maliter complexa, ex multis particulam &, aut, vel
aliām similem interiectis, nihilominus est capax
oppositionis contradicitoriae, & cuiusvis alterius, vt
constabit infra ad finem huius tractatus; quod ergo
propositio aliquid subiiciens in plurali numero sit
eius instar, eique æquipolleat, impedit non pote-
tit, quominus oppositionem cum alia subeat.

Tertio alijs ex Petro Hispano lib. 1. cap. 11. con-
tradicitionem definitiū: est oppositio diuarum pro-
positionum, secundum quantitatem, & qualitatem,
quarum altera est vniuersalis, altera particularis.
Verum in primis, quamvis hanc definitiōnēm, pu-
tent Aristotelicam eiut auctores, neutiquam tamen
est eiusmodi, vt recte animaduertit Hurtadus disp. 4.
sum. sect. 6. §. 18. Deinde omnibus est obnoxia diffi-
cultatibus, quæ superioris sunt obiecta, contra duas
prioris contradictionis definitiōnes. Præterea tertios,
redundant in ea particula illæ, vniuersalis, & par-
ticularis, post eam, secundum quantitatem. Denique
impugnatur, quoniam hæc propositiones exempli
gratia, Petrus non currit, sunt contradicitoriae, cum
nequeant esse simul veræ, aut simul falsæ: at eis non
conuenit, quando, nec vna est vniuersalis, nec alia

M 3 particu

particularis, sed singulares ambæ. Quo etiam argumento conuincitur esse diminuta, & falsa, non tantum hæc definitio contradictionis, sed etiam duæ anteriores.

7 Respondent Conimbricenses art. illo 3. §. *ultimo loco*, propositiones singulares, quarum altera affirmat, quod negat altera, contradictiones esse de lege; videlicet, quia solas contradictiones leges feruant, &c, quin reuera contradicant inuicem, tamen contradicentes imitantur quoad repugnatiam in veritate, & falsitate. Contrà tamen, quia Aristoteles lib. 1. de interpret. absolutè appellat propositiones singulares nihilominus contradictiones, idque haud raro, vt ipsi, quibuscum lis est, habent in confessio; haud ergo sunt tantum imitamina quedam contradictionis, sive contradictionis de lege, & secundum quid. Contrà secundò, quoniam eadem ratione dicam, eas, quarum vna vniuersaliter affirmat, quod particulariter negat altera, v. g. omnis homo currit, aliquis homo non currit, else contradictiones de lege tantum, singulares vero à nobis superioris obiectas, & quævis alias similes, rigorosè, & propriè contradictiones, ac tales, quæ contradictionis legem ceteris praescrribant. Contrà tertiod, quia eiusmodi propositiones singularium aliqua datur oppositio vera, & propria, vt certo certius est, & perpicue conitat ex definitione oppositionis in communi, qualis eacumque sit, & sive communis aliorum authorum, sive propria eorum, qui nobis aduersantur in præsenti, ne quid dicam de nostra inferius tradenda: ac eiusmodi oppositio non est contraria, subcontraria, aut subalterna, vt est non minus certum, & exploratum, ergo contradictionis.

8 Propræa iidem Conimbricenses loco nuper citato definiunt aliter oppositionem contradictionem, nimirum ita: *est affirmatio, & negatio maxime opposita*. Verum, vt permittam contradictionem oppositionem esse maiorem contraria, & quacunque alia, quod tamen alij cum Arriaga negant, eo tamen nomine mihi displicet prædicta definitio, quod non explicet, in quo sita sit ea maior oppositio contradictionis propria: quapropter est obscura, eoque laborat vitio, quo hæc hominis v. g. *homo est animal omnium perfectissimum*: tale namque quamvis reuera sit homo, quia tamen non explicatur merito cuius, & quod propter rationalitatem, idcirco eiusmodi hominis definitio à nullo admittitur, aut iure potest.

9 Arriaga disp. 2. sum. sect. 4. n. 20. Contradictionem definit ita; est oppositio, vel duarum propositionum omnino singularium, vel duarum, quarum altera sit pure particularis, altera vniuersalis, sed in primis conuenit his, omnes scholastici student, aliqui non student, nec non his, nulli scholastici student, aliqui student: neutra tamen contradicunt inuicem. Deinde oppositionem hanc per disjunctionem inferiorum definit, adeoque potius diuidit, quam definit: sequela est in aperto: non repugnantia duarum singularium est vna species contradictionis, & repugnantia vniuersalitatis propositionis vniuersalis, cum altera pure particulari est alia contradictionis species, à priori longe diuersa. Rursus propterea non definit hic auctor contradictionem, per veritatem, ac falsitatem, nec etiam in definitione oppositionis in communi villam earum mentionem fieri permittit, quoniam sunt proprietates, & quedam accidentiaræ qualitates propositionis: ita siquidem disputat sect. illa 4. num. 19. ast hæc ratio nullius est momenti; tum, quia quantitas propositionis, eius nimirum singularitas, vniuersalitas, ac

pura particularitas, haud sunt de illius essentia logica, sed potius logica eius accidentia, sicut quantitas molis materiæ primæ iuxta non paucos, physici, ac realiter accedit: at per singularitatem amborum propositionum, & vniuersalitatem vnius, & particularitatem alterius definit oppositionem contradictionem: quidni ergo possit ea definiri per veritatem, ac falsitatem, quantumvis sint extra essentiam logicam propositionis: tum etiam, quia est veritas, ac falsitas sint proprietates propositionis: optimè tamen possunt esse essentia oppositionis, sive contradictionis, sive alterius, alia quidem, atque alia ratione: haud enim oppositio est formalissimè idem, quod propositio ipsa, sed potius est relatio incompossibilitatis eam subiecta; quamvis ergo propositio nequeat definiri, & quidditatè explicari per veritatem, ac falsitatem, propter rationem aduersariam; cur non tamen oppositio contradictionis?

10 Quod ad oppositionem contrariam, subcontrariam, & subalternam attinet, missis variis earum definitionibus, qua colligi solent ex iis, per quas est contradictione plurifariam explicata superius, & ex earum etiam impugnationibus, possunt assūtum confutari; communior contrarietas definitio est huiusmodi; repugnantia duarum propositionum, quarum vna est affirmativa, & alia negativa eiusdem de eodem, utraque tamen vniuersalis, vt omnis homo currit, nullus homo currit. Verum impugnatur primò, quoniam haec sunt contraria, omnis homo currit, Petrus non currit; nec non haec, omnes scholastici student, aliqui non student; atque etiam haec, nulli scholastici student, aliqui student: Nam, vt superius probatum, quævis hatum possunt esse simul fallax; contra vero nequeunt esse simul vera, vt est luce clarissima: Contrarietas autem omnis, & solidus est repugnantia in veritate, & non falsitate, vt omnibus est in confessio: atqui superior definitio neutriam conuenit prædictis propositionibus, ita enim sunt instituta, vt nec prima, nec secunda, nec tercia sint vniuersales ambæ. Secundò impugnatur eadem definitio, quoniam propositiones complexæ, etiam sint singulares, ambæ nihilominus sunt contrarietas capaces, vt tractatus huius decursu confabitea ergo hoc etiam ex titulo est diminuta. Quod autem responderi consuevit, propositiones, tum in hoc posteriori argumento, tum etiam in priori obiectas, esse contrarias tantum de lege, & ex imitatione, non autem propriè, & strictè, id iam manet superioris impugnatum in simili.

11 Communior oppositionis subcontraria definitio sic habet, est repugnantia duarum propositionum, quarum altera est affirmativa, & altera negativa eiusdem de eodem, sed particularis utraque, veluti aliquis homo currit, aliquis non currit. Quæ tamen non probatur, propræa, quod propositiones singulares amba, dummodo sint complexæ, subcontrarietas sint capaces, vt liquebit in tempore. Denique propositio subalterna definita solet, repugnantia duarum propositionum eodem termino participantium, id est eodem subiecto, & prædicato constantium, quarum vna est vniuersalis, & altera particularis, sed utraque affirmans, aut certè utraque negans, ex æquo, veluti omnis homo currit, aliquis homo currit, aut nullus homo currit, aliquis homo non currit. Verum enim uero haec definitio non conuenit his, omnis homo currit, Petrus, sive hic homo non currit, cum tamen strictam habeant oppositionem subalternam. Deinde neque his, Petrus, & Paulus currit: Petrus, vel Paulus currit: & tamen opponuntur subalterne, veritas enim vnius

inferr,

infert, & continet veritatem alterius, & non è conuerso, haud secus, atque haec propositio, omnis homo currit, hanc aliquis homo currit, continet, & producit, quæ est lex oppositionis subalternae. Quod, si quis instet, eas non esse subalternas, nec vllatenus oppositas, quia diuerso subiecto constant, in contrarium est, diuersitatem subiecti non esse particula copulativa, & disjunctiva tenuis: hoc autem non tollit earum oppositionem, alias etiam hæc, omnis homo currit, aliquis homo currit, neutiquam opponuntur subalternam subiectum vnius disiungitur, & alterius copulatur potius.

C A P V T I I.

Verior oppositionis, tum in communi, tum in particulari explicatio.

12 **Q**uod ab oppositione in communi ordinar, eius que naturam, quantum seatio nondum satis explicatam, clarius, ac luculentius definiam; noto primò, oppositionem physicam, ac rigorosam esse formarum quarundam luctam, & incompossibilitatem in eodem subiecto; qua ratione, calor, & frigus, v.g. opponuntur inuicem, respectu aquæ, ignis, & cuiusvis alterius corporis. Noto secundò, oppositionem, de qua in præsenti sermo, haud esse physicam, & strictam vnius propositionis cum alia: hæc enim semper est contraria formaliter loquendo, ut ex Aristotelis doctrina scitè animaduertunt noiti Conimb. cap. 7. de oppo. quest. 1. art. 2. §. aduertendum præterea: quæ autem est nostræ subiecta disputationi, modò est contradictionis, modò contraria, aliquando subcontraria, interdum subalterna: rursus physica oppositio vnius propositionis cum alia est in essendo, præsens vero in significando.

13 Noto tertio, oppositionem, de qua nobis quæstio, esse potius accidentium propositionis inter se inuicem, veritatis nimurum, aut falsitatis, vniuersalitatis, ac particularitatis; siue, uno verbo, qualitatis & quantitatis: ad has enim reducitur accidētia omnia propositionis in cōmuni, logica certēnā physica, cuiusmodi sunt eius actio aliqua, aut passio, vbitas, aut duratio, aliave id genus sunt abs re, qua de loquimur modò. Noto quartò, subiectum proprium, & immediatum huius oppositionis haud esse vnam propositionem solam: quamuis enim ab vna solitariè sumpta veritas falsitatem, & è conuerso, & quantitas vniuersalis particularem, aut haec illam excludat; ecquis tamen in vna propositione, praescindendo à quavis alia, contradictionem, contrarietatem, subcontrarietatem, aut subalternationem agnoscat? at de oppositione, quatenus has species comprehendit, agimus.

14 Noto quintò, subiectum proprium, & immediatum, ac veluti campum huius oppositionis, & luctæ esse duas propositiones eisdem omnino constantes extremis ut sic coalefcant in vnum quodammodo subiectum, seu materiam, circa quam sit oppositio, sicut ad huius veritatem, & naturam oportet. Verbi gratia; bina hæc propositio, omnis homo currit, aliquis homo non currit, ita est instuita, ut ab ea instar vnius considerata, propter vnitatem extremorum, quæ sunt maior, ac potior illius pars, veritas aliqua semper excludat omninomadam falsitatem, nec sinat illam ex toto, & prorsus falsam, esse; & falsitas etiam ex parte in ea locum habens

eius plenam veritatem tollat, neque permittat vñquam, illam esse omnino, & adæquate veram. Quod aliis terminis communiter dici solet, ambas nimurum eius complexionis partes, nec posse esse simul veras, nec simul falsas. Deinde duplex haec propositio, omnis homo currit, nullus homo currit, ita est comparata, vt falsitas ei aliquatenus conueniens & ratione vnius saltem partis, excludat ab ea perfectam veritatem, & prohibeat, ne sit ratione vtriusque, & omnino vera: at è contrario veritas illius haud ita vineit eius falsitatem, nec prohibet, quo minus ex toto, & quoad vnam, alteramque propositionem simplicem, sit falsa. Quod aliis terminis dici consuevit, vtramque scilicet non posse esse simul veram at posse esse simul falsam. Pari modo ab hac propositione, dupliquidem, sed ritu vnius cogitata, aliquis homo currit, aliquis homo non currit, veritas excludit falsitatem, nec sinit ambas esse simul falsas; at non è diuerso falsitas veritatem, cum possint ambas simul esse vere. Similiter par hoc enunciationum, omnis homo currit, aliquis homo currit, tale est, à quo vniuersalitas perfectam, & meram particularitatem, & particularitas perfectam, & puram vniuersalitatem ejiciat.

15 Noto sextò, hanc oppositionem esse logicam tum ratione subiecti, circa quod exercetur, haud enim est vnum reuera, & physicæ, sed logicæ, & beneficio intellectus, qui nulla vñionum diuersarum ratione habita solam extremonum vnitatem pensabit, eamque attribuit dupli propositioni, quas instar vnius subiecti, circa quod diuersa pugnant accidentia, considerat: tum etiam ratione horum; nam veritas, & falsitas, vniuersalitas, ac particularitas, penes quas est eiūmodi oppositio, logicæ subiecti juntur facultati, nec non à propositione circa quā sīc fēdere bellant, haud semper distinguuntur physicæ, & realiter, imò nunquam iuxta non paucos, vt superius vīsum. Noto septimò, quamuis oppositio ista sit accidentium propositionis immediate, & propriè, at quodammodo attribui vim propositioni respectu alterius, eiūsque adē esse mediātē, ac denominatiū. Ratio huius est, quoniam sicut ignis, & aqua v.g. dicuntur opponi inuicem, in calore, & frigore, non, quod duo illa supposita subiecti communis, in quo possunt recipi, aut circa quod pugnant, alicuius oppositionis stricta, & immediatae sint capacia suapte naturæ, sed, quod oppositio vera earum primarum qualitatum prædictis attribuatur elementis, ita similiter in præsenti, quæ est inter accidentia propositionis, scilicet veritatem, & falsitatem, vniuersalitatem, ac particularitatem, oppositio, ea actibus ipsis iure merito potest, ac solet assignari.

16 Hinc oppositionem in communi ita definitio: est incompossibilitas logica, & per se accidentium propositionis: Hæc definitio conuenit omni oppositioni, vt constat ex dictis, sic tamen, vt ad eius species in particulari non descendat: accidentia enim propositionis abstrahunt, ab eo, quod sint, quantitas eius, aut qualitas, aut consequenter hæc qualitas præ illa, vel etiam quantitas hæc, magis, quam illa. Particula ea, Logica, facit hanç oppositionem differre à physica vnius propositionis cum alia in eodem intellectu, ei simili, per quam calor v.g. ab aqua frigus, & hoc illum expellit; necnon ab oppositione veritatis, & falsitatis, aut vniuersalitatis, ac particularitatis, circa vnam, eandemque realiter propositionem: hæc enim, et si quodammodo logica ratione formarum, quas opponit, haud tamen omnino, & ex parte subiecti, vt pote quod non logicæ, sed

sed physice & realiter unum est, non secus, atque quodvis aliud. Particula illa, *per se*, cur sit addita, statim constabit.

17

Quæ cum ita sint, hæc definitio, nisi fallor, difficitates omnes aduersus alios à nobis obiectas exhaerit, & multa ab aliis inexplicata declarat; id autem præsertim, curnam propositiones oppositæ debeat eo ipso participare utroque termino, siue constare eodem subiecto, & prædicato? Hæc namque, Deus est iniustus, Deus est ignorans, haud possunt esse simul veræ; cedo ergo, quamobrem non opponuntur, tamen diuerso prædicato constent: qui proprium, & immediatum subiectum oppositionis ait, esse unam tantum propositionem, huius rei nullam rationem redere possunt, quæ ex toto satisfaciat, si subiectum proximum, & rigorosum oppositionis sit utraque propositio instar unius considerata cum fundamento eorundem extremonum. sic, ut non, nisi ex hoc subiecto in alterutram propositionem oppositionis deriuetur quodammodo, si, inquam, ita se res habeat, perspicuum erit, cur nam tales propositiones sint oppositionis, qua de loquimur, expertes.

18

Quod, si quis dicat, seorsim à ratione à nobis tradita, responderi posse, eas ideo non opponi, quia licet non possint esse simul veræ, id magis est beneficio materiae peculiaris, circa quam sunt, quam formæ, aut modi, quo eam respiciunt: alia namque propositiones eiusdem formæ possunt esse simul veræ, videbatur hæc, Petrus est iniustus, Petrus est ignorans; is, inquam, facilè poterit impugnari hoc modo: si repugnaret quævis materia propositionum extra Deum, & prater eum cunctæ essent impossibilia, nihilominus prædictæ enunciationes haud essent verae, sed potius altera earum falsa foret per se loquendo, & in omni materia, nulla namque daretur, nisi ea, circa quam versantur ambae: sed tum non essent contraria, aut oppositæ. Rursus quid dicent aduersarij ad has propositiones, Petrus non est idem secum, Paulus non est idem secum, nam in nulla materia possunt esse simul veræ, cum de nullo obiecto possit affirmari distinctio à seipso, siue, quod non sit idem secum: an ergo erunt oppositæ, an contradicent inuicem? Denique quod propositiones, ne in simili, siue, quod perinde est, in alia materia seruata eadem forma possint esse simul veræ, aut simul falsæ, prouenit ex eo, quod utroque termino participant, eoderictus subiecto, & prædicato coherant; illud ergo si confert ad oppositionem, non poterit non conferre, & hoc secundum, atque adeo, quod diuersæ propositiones ob identitatem extremonum in idem veluti subiectum coalescant: aliunde verò his terminis resculentius explicatur, eiusque ratio à priori satis probabilis affertur, quod à posteriori certum est, & ab omnibus admissum. Quoniam autem oppositio accidentium propositionis, eorum nimur, quæ logica sunt ac præsentis instituti, refunditur in ipsas propositiones, & vna illarum dicitur opposita alteri, ut superius visum, idcirco potest huic loquendi modo nostra definitio accommodari, & ita refungi; est repugnantia logica duarum propositionum in accidentibus suis, eaque per se, & formalis. Quæ definitio ex priori, & quæ parum dissidet, satis est perspicua, & vltiori explicatione non indiget.

19

Quando autem posterior magis contonat modo, quo de oppositione communiter loqui solemus, eius normam sequar in definientiis speciebus oppositionis. Primam, ac porissimum, idelicet contradictionem ita definitio: est repugnantia logica duarum propositionum in veritate, & falsitate, eaque per se, & formalis. Repugnantia logica duarum propositionum, est genus, quo conuenit cum contrarietate, subcontrarietate, & subalternatione: particula, in veritate & falsitate, non significat, quod veritas unius pugnet cum falsitate alterius, aut è conuerso, quod unius falsitas cum alterius veritate, quando potius alterutrius veritas cum alterius sit falsitate coniuncta, & è contrario, ambeque mutuo se inferant, ac postulent: haud etiam significat ea particula, quod veritas cuiusvis pugnet cum veritate alterius, & falsitas cum falsitate; quamvis enim ita se res habeat, tamen hæc non est oppositio logica, siquidem ut calor, v.g. non opponitur physice calori, sed frigori, ita veritas non opponitur logice alteri veritati, aut falsitas falsitati, sed altera alteri quodammodo: quo circa eius sensus est, pugnare veritatem & falsitatem mutuo circa complexum utriusque propositionis, & necessario veritatem aliquam in eo reperi, quæ tollit, quo minus habeat plenam, & omnino falsitatem, & similiter inadæquatam in eo falsitatem inueniri, merito cuius haud possit habere integrum, ac perfectam veritatem, iuxta superioris dicta. Particula, *per se* & *formalis*, addita est propter has, omnis homo est animal, nullus homo est animal, quæ quamvis repugnent in veritate, & falsitate, nec possint esse simul veræ, nec simul falsæ, id tamen est per accidens, & ratione peculiaris materiae, circa quam sunt ambae, non tamen per se, & ratione formæ, iuxta quam struuntur: stru namque possunt aliae eiusdem formæ in alia materia, quibus liceat esse falsis, ut omnis homo currit, nullus homo currit.

20

Paulò etiam altera eadem ultima particula definitionis nostra potest exponi, nimur ut significet, ita non posse propositiones, quæ contradicunt esse simul veras, ut veritas unius inferat aliam non esse verā, & ita non posse simul falsas esse, ut falsitas similiter unius alia haud esse falsam concludat: ex quo vltius fit, semper in eis oportere reperi veritatem, quæ non permittat esse ex toto falsas, & falsitatem, quæ non sinat esse ex toto veras, vbi potissimum natura contradictionis elucet. Quamvis autem eæ propositiones, omnis homo est animal, nullus homo est animal, nequeant esse simul falsæ, haud tamen ex falsitate unius infertur legitimè aliam non esse falsam, sed, quod talis sit, potius habet se ipsa sola, & materia circa quam immediate versatur: alioqui etiam ex huius falsitate, omnis homo currit e.g. fieret lehitimè hanc non esse, simul falsam, nullus homo currit.

21

Porrò quod altera propositio sit affirmatio, & altera negatio eiusdem de eodem, data opera omnissum à nobis est in definitione contradictionis: nam repugnantia mutua in qualitate, nimur veritate, & falsitate, oritur ex peculiari quadam repugnantia secundum affirmationem, & negationem, altera ergo expressa, subintelligitur altera, nec necesse est eam amplius exprimi: imo amplius expressa redundant, vt concedatur ad essentiam oppositionis attinere. Rursus par enuntiationum, peculiari modo affirmans, & negans idem de eodem est veluti subiectum oppositionis contradictoriæ, circa quam exercetur: subiectum autem non est de essentia oppositionis formarum, sed ab ea connotatur extrinsecè. Quod autem est à nobis omnissum inter definitionem contradictionem, id ipsum iisdem de causis omittit postea in definitione contrarietatis, & subcontrarietatis. Quocirca perperam aliqui definiunt triplicem illam oppositionem nuper memoratam, per affirmationem, & negationem eiusdem de eodem, & simul per repugnantiam in veritate sola, aut falsitate sola, aut utraque simul.

Atque

Cap. II. Verior opposit. tum in comm. tum in particul. explicat. 141

22 Atque hinc colligo, affirmationem, & negationem alio ex titulo præter eum, quem tract. præc. c. 2 exhibui dici quodammodo posse, qualitatem, ac proprietatem accidentariam propositionis, & veritatem, ac falsitatem eius essentiam nimurum, si sumatur propositio, non secundum se præcise, sed propter oppositionem cum alia gerens id enim, quod immediatè, & magis propriè opponitur, eo modo, quo sumitur oppositio in præsenti, est veritas, ac falsitas, propositio siquidem ipsa, nisi mediata, denominatiuèque non opponitur alteri; quantitas autem una quamvis opponatur alteri immediatè, & (logicè loquendo) rigorosè, & propriè, vt haud ita potest constabit, at subalternè tantum, cum interim ceteræ oppositiones, quarum quævis est subalterna major, in concreto sumptæ importent principaliiter, & in recto, adeoque essentialiter veritatem, & falsitatem, propositionem vero affirmantem, ac negantem, non nisi in obliquo, & connotatiuè, adeoque non essentialiter, sed potius accidentariò.

23 Oppositionem contraria ita definitio: est repugnantia logica duarum propositionum, in veritate tantum, eaque per se, & formalis. Omnes particulae ex dictis sunt perspicue; altera enim subit rationem generis; altera vero addita est propter has, omnis homo est animal, nullus homo est animal; quæ formaliter, & per se tantum differunt in veritate, esto materialiter, & per accidens in falsitate etiam repugnent: media, nimirum in veritate tantum, haud significat, quod veritas earum cum falsitate non repugnet; sicut enim calor v. g. physicè non opponitur, nisi cum alia qualitate, videlicet frigore, lumen ipsum autem solitarie est incapax oppositionis, ita similiter, ac seruata eadem propositione, vnuenit in præsenti: denotat ergo oppositionem veritatis, non esse mutuam, sed falsitatem alicuius propositionis contrariae, necessarium omnino esse, & semper expellere perfectam veritatem, ac prohibere, ne sint ambæ propositiones verae, cum tamen è consenso earum veritas haud semper plenam, ac numeris omnibus absolutam falsitatem ab iis excludat.

24 Oppositionem subcontrariam hunc in modum definitio: est repugnantia logica duarum propositionum, in falsitate tantum, eaque per se, & formalis. Prima particula est genus; ultima adhibetur propter has, aliquis homo est animal, aliquis homo non est animal, quæ tantum nequeunt esse simul falsæ per se, & formaliter, quamvis materialiter, & per accidens ne possint etiam esse simul verae: particula, in falsitate tantum, iuxta dicta denotat perfectam falsitatem duarum necessario excludi debere à veritate alterius.

25 Aliqui in trium oppositionum nuper explicatarum definitione expungendam censem, eam partitam, per se, & formalis, eiusque loco substituendam hanc, in materia contingentì; quasi oppositio contradicitoria sit, qua due propositiones nequeunt esse simul verae, aut falsæ in materia contingentì; contraria, qua nequeunt esse simul verae in materia etiam contingentì, bene tamen falsæ, subcontraria, qua nequeunt in eadem materia esse simul falsæ, at possunt esse simul verae. Sed, vt rectè animaduimus est à Conimb. nostris impræsentiarum articulo 3. immēritò restringunt authores hi, repugnantiam prædictarum oppositionum in qualitate ad solam materiam contingentem, cum etiam ea aliquando in materia necessaria locum habeat. De contradicitoris haud est ulli dubium, siquidem in nulla possunt esse simul verae, aut simul falsæ: quocircè ob id adiiciunt aduerfari eam particulam in earum defini-

nitione, quod tantum respectu illius censem eas differe à contrariis & subcontrariis, quippe quæ in materia necessaria, & non contingentia, nec possunt esse simul verae, nec simul falsæ, vt patet in his, omnis homo est animal, nullus homo est animal, aliquis homo est animal, aliquis homo non est animal. Cæterum hæc doctrina non est vniuersim vera: namque etiam in materia necessaria aliquando contraria possunt esse simul falsæ, vt cernere est in his, omne animal est homo, nullum animal est homo, interdum etiam in ea subcontraria possunt esse simul verae, vt cernere datur in his, aliquod animal est homo, aliquod animal non est homo.

26 Alio quoque modo definiri possunt tres prædictæ oppositiones: nam contradic̄tio dici potest, ea, merito cuius una propositio affirmat, aut negat id. quod præcise sufficit, & requiritur ad falsificandam alteram, contraria vero per quam affirmat, aut negat una p. opositio plusquam sufficiat ad falsificandam aliam: subcontraria vero, beneficio cuius affirmat propositio quædam aliquid ab alia negatum, aut negat aliquid affirmatum ab alia, nihil tamen, quod sufficiat ad alteram falsificandam. Quamobrem hæc propositiones erunt contradic̄toria, omnis homo est animal, aliquis homo non est animal, quia posterior negat aliquem hominem esse animal, hoc autem præcise sufficit, & requiritur ad falsitatem prioris, nec non haec, nullus homo est animal, aliquis homo est animal, quia secunda tantum affirmat aliquem esse animal, hoc autem est præcise sufficiens, & requiritur ad falsitatem primæ: cæterum hæc, omnis homo est animal, Petrus non est animal, haud sunt contradic̄toria, quoniam, vt rectè animaduertit Ariaga disp. 2. sum. sect. 4. subsec. 1. num. 20. posterior negat quidem, quod præcise sufficit ad falsitatem prioris, non tamen, quod requiritur ad eam, vt enim hæc propositio, omnis homo est animal, sit falsa, neutiquam opus est, vt Petrus non sit animal, sed satis est, vt Ioannes, aut quiuis alius. Rursus hæc, omnis homo est animal, nullus homo est animal, sunt contraria, quia posterior negat plus, quam sufficit ad falsitatem prioris, & è diuerso prior affirmat plusquam sufficit ad falsificandam posteriorem, quandoquidem, vt altera sit falsa, satis est, vt, vel unus homo non sit animal, &, vt altera haud sit magis vera, vt, vel unus tantum sit animal. At hæc, aliquis homo est animal, nihil affirmat, quod sufficiat ad falsificandam hanc aliquis homo non est animal: quamvis enim posterior ista sit falsa, eius tamen falsitas non infertur sufficienter ex eo, quod aliquis homo sit animal, sed ex eo, quod omnis sit animal, & è contrario etiam hæc, aliquis homo non est animal, non negat, quod sufficit ad falsificandam hanc, aliquis homo est animal; tum, quia ista non est falsa; tum, quia esto, esset, profectò eius falsitas haud potest colligi, ex eo, quod aliquis homo non sit animal, sed ex eo, quod nullus sit animal, alioqui hæc etiam esset falsa, aliquis homo currit, propterea, quod aliquis alius non currat: quapropter ambæ propositiones illæ, quarum altera aliquem hominem currere affirmat, altera negat, & quæcumque alia id genus, sunt subcontraria.

27 Porro autem definitiones hæc posteriori loco traditæ id habent commodi, quod in eis non sit opus restrictione illa per se, & formalis; nec non quod in eis nullius fiat exceptio materia, sed in qualibet omnes ex æquo procedant. Cæterum vt valeant, et si voce tenus importent in recto, & principaliter affirmationem, & negationem, at re ipsa, & in mente rerum

rerum prout sunt fida interprete, debent eas importare in obliquo, ac tantum connotatiuè: proinde reducendæ sunt ad has, alias vè similes: contradic̄tio est mera sufficientia vnius propositionis ad falsificandam alteram; contrarietas plus, quam sufficientia; subcontrarietas, defectus sufficientia.

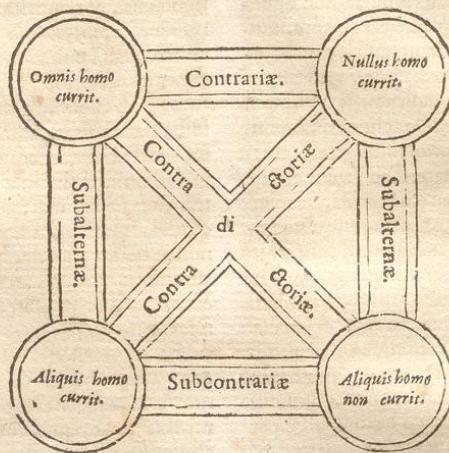
28

Oppositiō subalterna, quæ sola restat, est oppositiō logica duarum propositionum, quoad isolam quantitatē, eaque per se, & formalis, prima particula rationem habet generis, secunda rationem differentiæ; haud enim subcontrariæ opponuntur quantitate; haud contrariae & contradictoriae quantitate solum, sed etiam qualitate, quæ in illis sicut & in subcontrariis debet esse diueria; tertia additur propter has, omnis homo est animal, aliquis homo est animal, nullus homo est lapis, aliquis homo non est lapis, quarum neutra posunt esse simul falsæ, adeoque alterutrum repugnant inuicem in qualitate aliqua; id tamen est per accidens, & ratione peculiaris materiae non per se, ac beneficio formæ, aliae siquidem eiusdem formæ, modique possunt esse simul falsæ, sicut & simul verae, nimirum hæ, omnis homo currit, aliquis homo currit, nullus homo currit, aliquis homo non currit, videlicet, si, aut omnis currat, aut nemo currat: quod autem altera possit esse vera, & altera falsa, altera, inquam, & altera utraturvis, solo nimirum Petro currente, negari etiam nequit, sed non obstat definitioni nostræ: quæ, vt hoc etiam animaduertam, comprehendit, tum

prædicatas subalternas, tum etiam has, Petrus, & Paulus currit, Petrus, vel Paulus currit, aliaque id genus: quamuis enim utraque sit singularis, tamen singularitas subdiuidi potest in alias duas quantitates diuersæ rationis, quarum una potest dici singularitas vaga, altera copulata: Quam subdiuisionem, ac diuersitatem tametsi authores non exprimant, haud tamen eam negant, aut possunt: etenim eius extrema tam differunt, quam, omnis homo, & aliquis homo, cum omnis homo comprehendant non sine copulatione quadam totam collectionem hominum, & aliquis homo eandem nullo dempto sed vagè, & cum disiunctione quadam: par autem est ratio Petri, & Pauli, & Petri, vel Pauli, nam alteruter cohibet eandem collectionem, sed non eodem modo, sed diuerso; unus nimirum copulat, aut, si maius copulat, & aliis vage: utriusque ergo dissimilis est quantitas, aut certè erit similis, & eadem omnis, & alicuius hominis.

Aliter etiam iuxta dicta definiti potest ultima hæc oppositio, vt sit, per quam duas propositiones idem affirmant, aut, per quam duas idem negant, sed altera plus, altera minus, cum tamen propositiones quocunque alio modo oppositæ ita sint instituta, vt earum altera affirmet, & altera deneget. Nuncupatur hæc oppositio subalterna, quoniam una propositione opposita est subalternans, & continens aliam instar totius, alia vero priori subalternata, & ab ea contenta ritu partis, vt intuenti constabit.

29

C A P V T III.

Oppositionum leges.

30

L Eges quatuor oppositionum à nobis hactenus suppositæ, & ab Aristotele traditæ, atque à nullo non admisæ sunt huiusmodi: propositiones contradictoriae nequeunt esse simul verae, aut simul falsæ: contrariae nequeunt vñquam esse simul verae: subcontrariae nunquam possunt esse simul falsæ: subalternae in aliqua materia possunt esse simul verae, nec non simul falsæ. Probatur autem de contradictoriis, fieri non posse, vt sint simul verae, aut simul falsæ: Impossibile est, idem simul esse, & non esse; item necessario quodlibet est, vel non est, quibus principiis, qui dissentiant, is candidos Phœbē radios negabit, adeo sunt evidentia, ac manifesta;

at si hæc propositiones ex.g. omnis homo currit, aliquis homo non currit, essent simul verae: idem simul esset, & non esset: homo enim esset currens, propter veritatem vnius propositionis contradictoriae, & idemmet non esset currens, propter veritatem alterius. idemmet, inquam, quia aliquis includitur in omni: quod si eiusmodi contradictoriae essent simul falsæ, quoddam nec esset nec non esset, nam homo non esset currens, propter falsitatem prioris, & idem simul non esset non currens, propter falsitatem posterioris; eam nimirum esse falsam, est hominem, quem adiuit non currere, aliter se habere adeoque non sortiri, quod sit non currens. Vel paulo aliter, si verum est, aliquem hominem non currere, ergo aliquis non currit, sit ergo Petrus, par enim cuiuslibet ratio, Petrus ergo non currit: Deinde si omnis homo currit, Petrus, qui continetur in omni currit, adeoque Petrus simul currit, & non currit, nec impossibile erit idem simul esse, & non esse quod,

quod si falsum est, aliquem hominem non currere, demum esse Petrum, in quo id est falsum, & qui definit non currere, Petrus ergo definit non currere: rursus si falsum est omnem hominem currere, ergo omnis homo, & qui in eo clauditur Petrus, non currit, ac proinde is simul non currit, & definit non currere, siue quod instar est, nec currit; necnon currit, & sic haud opus erit, quodlibet esse vel non esse.

31 Hinc secundo probatur duas contrarias haud posse esse simul veras nam, si haec contrariae, v.g. omnis homo currit, nullus homo currit essent simul verae, etiam haec contradictriae, omnis homo currit, aliquis homo non currit, essent simul verae, contra quam probatum paulo supra; prior quidem, propterea, quod sit communis, tum contrariis, tum contradictriae, posterior vero, nimur aliquis homo non currit, quia continetur in hac nullus homo currit, quae supponitur vera: Aut paulo alter ex dictis; si est verum omnem hominem currere, ergo & Petrum: deinde si verum, nullum currere, ergo & Petrum non currere: nam ex veritate vniuersalis, recte colligitur, veritas particularis sub ea contenta: vbi ergo duas contrariae sint simul verae, duas quoque contradictriae singulares, nimur Petrus currit, Petrus non currit, erunt simul verae: at nullae contradictriae possunt esse simul verae; atque inter omnes nullae tam euidenter, ac manifeste simultaneam veritatem respununt, quam quae sunt ambae singulares, ut optimè animaduertit Hurtadus in praesenti.

32 Iam quod duas subcontrariae nequeant esse simul falsae, suadetur: nam, vt ex precedenti tabula constat, contradictriae subcontrariarum sunt inuicem contrariae, harum videlicet, aliquis homo currit, aliquis homo non currit, haec omnis homo currit, nullus homo currit: ergo si subcontraria possunt esse simul falsae, earum contradictriae poterunt esse simul verae adeoque duas propositiones inuicem contrariae multaneam veritatem admittent, quod si contrariae, ergo & inuicem contradictriae: alterum enim ex altero sequitur: vtrumque autem repugnare, iam probatum. Seu paulo alter, vbi duae subcontrariae possint esse simul falsae, fieri non potest, quin etiam duas contradictriae sint simul falsae: etenim ex falsoate particularis optimè infertur falsitas vniuersalis, sub qua continetur; alioqui profecto erit, vt particularis, & subalternata sit falsa, & vniuersalis, ac subalternans vera, vnde ab hac ad illam, v.g. ab eo, quod omnis homo currit ad cursum alicuius hominis haud poterit arguitum sic; ergo si haec est falsa, aliquis homo currit, simul cum sua subcontraria, etiam erit falsa haec, omnis homo currit, simul cum eadem subcontraria priori, videlicet hac, aliquis homo non currit, adeoque simul cum sua contradictriae. In summa, nequit falsum subesse alteri subcontrariarum, huic nimur negatiuam aliquis homo non currit, quin tota hominum collectio currat: nam, si vel unus quiescat, non falsa, sed vera erit ea propositio; quippe vaga, ac proinde uno solo individuo contenta: at hoc ipso, quod tota hominum collectio in cursum confiret, altera subcontraria affirms, scilicet, aliquis homo currit, falsa esse nequit; data ergo falsitate vniuersi constare non potest falsitas alterius, & sic ambae simul esse falsae non sustinent.

33 Denique subalternas possit esse simul veras, ac simul falsas, & eam, quae est vniuersalis, vbi semel sit vera, concludere veritatem particularis, & hanc, vbi sit falsa, deducere falsitatem illius, suadetur a priori: quandocunque datur totum, nequit non dari eius pars, sed obiectum vniuersalis est totum continens velut partem obiectum particularis: illo ergo dato sicut

repräsentatur per actum, nequit hoc non dari similiter, adeoque veritas prioris actus est coniuncta cum veritate alterius: rursus non data parte, repugnat inueniri totum: vbi ergo non detur obiectum, subalternata propositionis, adeoque falsa sit haec, aliquis homo currit, haud poterit reperiri obiectum vniuersalis, & subalternantis, ac proinde haec, omnis homo currit, nequibit non esse falsa. Insuper a posteriori potest id ipsum ita probari, fac enim hanc esse veram omnis homo currit, certe eo ipso haec erit etiam vera, aliquis homo currit, alioqui si falsa sit, eius contradictria erit vera, nimur ista, nullus homo currit, adeoque duas contrariae simul erit verae, & quod inde sequitur, duas contradictriae: deinde fac hanc, aliquis homo currit, esse falsam, sanè eo ipso erit etiam falsa haec, omnis homo currit; alioqui si sit vera, eius contraria erit falsa, videlicet ista, nullus homo currit, &c, cum haec sit contradictria prioris, quae affirmat aliquem hominem currere, fiet, duas contradictrias esse simul falsas. Pari modo differi potest de subalternis negatiuis, cuiusmodi sunt, nullus homo currit, aliquis homo non currit.

34 Ad oppositum opus est, vt earum prædicatum, & subiectum sit idem in se, & quoad suppositionem, ampliationem, restrictionem, alienationem, appellationem, & circumstantias temporis, & loci, aliasque omnes. Identitas in se debet esse penes solam rem, nec requiritur etiam voce tenuis, quidquid Sotus repugnat: nam haec, omnis ensis existit, nullus gladius existit, vera ratione opponuntur: quod expresse docet Aristoteles i. elenchorum, cap. 4. contradictrio, inquiens, est oppositio eiusdem non nominis, sed rei; vbi identitatem rei, non vero nominis postulat: quod autem mox subiungit, non nominis synonimi, sed rei, non ita interpretandum est, quasi eius merito nominum diversitatem, & synoniam ab oppositione reiciat: sic enim sibi contradiceret: sed ibi oppositionem primario inter res, earumque conceptus, non vero inter nomina reperi significat, eo, quod eadem nomina aliter significare, ac proinde non opponi possent, si hominibus libuerit.

35 Identitas quoad suppositionem haud est eo rigore exigenda, vt, sibi varietur suppositio, nulla ibi possit esse oppositio: nam, vt scite animaduertunt Cominbricenses, Tartareus, & alij plures, variari potest alicubi suppositio terminorum, quin propositiones eis constituta propere desinant opponi: in primis enim subiecta harum, omnis homo currit, aliquis homo non currit, supponunt longè alteri; nimur prius copulatiuē, & posterius disiunctiuē: & tamen ambae propositiones sunt contradictriae. Par ratio harum, nullus homo currit, aliquis homo currit. Deinde haec, omnis homo currit, Petrus non currit, sunt contraria, quantumvis subiectum vniuersi supponat vniuersaliter, & alterius singulariter. Ulterius haec, cuiuslibet hominis omnis equus est albus, cuiuslibet hominis aliquis equus non est albus, sunt contraria, vt docet præter alios Arriaga disp. 2. sum. sect. 4. subf. 4. num. 35. possunt enim esse simul falsae, si nimur Petrus nullum habeat equum album, sed omnes nigros, & Paulus è diuerso omnibus albos, & nullum nigrum: præterquam, quod prior earum affirms plusquam requiritur ad falsificandam posteriorem; haec enim erit falsa, etiamsi non cuiusvis, sed tantum alicuius hominis aliquis equus non sit albus: nihilominus alterius subiectum supponit partim copulatiuē, partim disiunctiuē, prior modo videlicet obliquo tenuis, posteriori vero recto tenuis alterius autem subiectum omnino copulatiuē, seu distributiū.

Quo

36 Quocirca quadrifariam intelligendum est, suppositionem terminorū debere esse in praesenti eadem, & non posse esse diuersam, quin oppositionem destruat, ac de medio eximat. Primo namque, si suppositio termini in vna propositione sit pro vna re, & in alia pro alia omnino distincta à priori, nulla duarum propositionum erit oppositio, quāuis prima fronte pollicentur eam voces. Atq; hinc est, enunciaciones itas, mater diligit filiū, mater non diligit filiū, mus est syllaba, mus non est syllaba, sed potius animal, canis latrat, canis nō latrat, sed potius lucet, omne animal fuit in arca Noë, aliquod animal non fuit in arca Noë, omnis homo vigilat, aliquis homo non vigilat, itas, inquam, esse simul veras, & neutiquam opponi, dummodò, quod frequenter accidit, in primis mater modò supponat pro Anastasia, modo pro Catharina, & in secundis, mus, nunc pro animali, nunc pro voce tantum, & in tertii canis, iam pro terrestri, iam pro iolo sydereo, & in quartis animal prius pro generibus singulorum, deinde pro singulis generum, & in postremis homo pro solis existentibus ex vna parte, & ex alia pro possibilibus etiam, lucisque usura destitutus. Quod si termini prædictarum propositionum pro eadem re supponant, ac diuersitatem in supponendo nuper memoratam exuant, ita quidem ex eis multiplex oppositio resultabit, & singularum, quas constituant, altera erit vera, & altera falsa, vt perpendenti liquebit.

37 Præterea secundò, si suppositio termini in vna propositione sit confusa, & in alia copulativa, nulla duarum erit oppositio; quare haec non sunt opposita, sed ambae potius veræ, aliquis oculus requiritur ad videndum, nullus oculus requiritur ad videndum, si, quod multoties usus est, aliquis oculus in priori supponat confusè, & habeat hunc descensum, vel hic oculus, vel ille requiritur ad videndum, & in posteriori nullus oculus supponat copulatiuè, & sortiatur hunc descensum, nec hic oculus requiritur ad videndum, nec ille oculus requiritur ad videndum: prius enim, & posterius ecquid aliud est, quam neutrum oculorum requiri determinate ad videndum, alterutrum tamen indeterminate requiri: horum autem utrumque verissimum est, adeoque propositiones, quæ id adstruunt, omnis prorsus falsitatis sunt expertes. Deinde tertius, suppositio copulata termini in vna enunciatione, & copulativa, vel etiam disiunctiva illius in alia, haud permittit ambas opponi: quamobrem haec non sunt opposita, omnes Apostoli Dei sunt duodecim, omnes Apostoli Dei non sunt duodecim, siue nulli sunt duodecim, sed potius ambae simul veræ, si omnes Apostoli supponant copulatè, & quam consti- tuunt, propositioni hunc sensum tribuant, tota haec collectio singularis Apostolorum est duodenaria; & nulli Apostoli supponant copulatiuè, seu distributiue, & propositionem, quam inchoant, huius sensus efficiant, nec hi Apostoli eam collectionem singularem constituentes sunt duodecim, nec illi sunt duodecim, &c. Par ratio est harum: omnes Apostoli Dei sunt duodecim, aliqui Apostoli Dei non sunt duodecim. Denique quarto, suppositio simplex termini in vna propositione, & personalis: illius in alia, tollit earum oppositionem; qua de causa, haec non sunt opposita, sed simul veræ, homo est species, aliquis homo non est species.

38 Quapropter, vt propositiones illæ, aliquis oculus requiritur ad videndum, nullus oculus requiritur ad videndum, sint opposita, & nequeant esse simul veræ, in priori debet supponere aliquis oculus

determinatè, & hunc sensum reddere, vel hic requiritur ad videndum, vel ille ad id requiritur, & in posteriori copulatiuè, seu distributiue, eo modo, ac sensu, qui numero superiori manet explicatus, & ita prior erit falsa, & posterior vera propter rationem nupr̄ traditam, videlicet, quia nullus oculus requiritur ad videndum determinatè, esto aliquis indeterminatè. Vel debet aliquis oculus supponere confusè in vna, hoc pœto, vel hic vel ille requiritur ad videndum, & in altera nullus oculus copulatè hunc in modum, nec hic, nec ille oculus requiritur, sed potius tota collectio nihil includit vllatenus necessarium ad videndum, aut quo determinatè opus sit ad id functionis; atque ita affirmativa erit vera, & negativa falsa. Rursus vt propositiones illæ, omnes Apostoli Dei sunt duodecim nulli sunt duodecim, opponantur inuicem, debet subiectum prioris non minus quam posterioris supponere distributiue, vt eius sensus sit, quibuscumque conuenit esse Apostolos, eis etiam conuenit esse duodecim, siue hi Apostoli sunt duodecim, & illi sunt duodecim &c. & ita affirmativa erit falsa, & negativa vera. Vel certè ad earum oppositionem opus est, vt subiectum in utraque supponat copulatè, vt sensus prioris sit, tota collectio Apostolorum est duodenaria numero, & posterioris, nechi, nec illi, nec omnes collectiuè sumpti sunt duodecim, siue, quod iuxta est, tota eorum collectio non est duodenaria: atque ita propositionis affirmativa erit vera, & negativa falsa. Tandem que negant, & affirmant hominem esse speciem, reddi possunt opposita, & in veritate, ac falsitate repugnantes, hoc modo si procedant, omnis homo est species, aliquis homo non est species, sicut enim posterior supponit personaliter, & habet hunc descensum; ergo, vel hic homo non est, vel ille non est species &c. adeoque est necessariò vera, ita etiam prior supponit personaliter, & gaudet hoc descensu; ergo hic homo est species, & ille homo est species &c. ac proinde est necessariò falsa.

Atque haec de suppositione, quatenus prodest, aut obest oppositioni. Quod attinet ad cæteras cōditiones terminorum paulo supra propositas; in primis haec cæci vident, cæci non vident, iustus peccat, iustus non peccat, non sunt opposita, si in primis distrahitur subiectum ad tempus præteritum, ac diuersum ab eo, quod importat copula, aut, si iuxta aliorum phrasim, eamque non minus communem amplietur in primis, securus vero in secundis. Rursus haec non sunt opposita, sed simul veræ, Petrus stat, Petrus sedens non stat, propter restrictionem subiecti in posteriori, quin prioris subiectum restriangatur. Item haec, omnis homo est animal, aliquis homo puer non est animal, haud opponuntur inuicem, eo, quod subiectum secunda folius alienatur. Insuper haec, omnis sunt oppositionis expertes, Innocentius Decimus est Papa, Innocentius, decimus non est Papa, si particula, *decimus*, modo supra Innocentium, modo supra Papam appellat: eadem rationem haec, Philippus regit, non Philippus regit, haud sunt contradictoriae, aut opposita, quoniam negatiuncula illa, *non*, appellat supra subiectum, non verò supra copulam, siue, quod perinde est, quia non negat, sed infinitat: quocirca merito eius appellationis non est idem virtusque propositionis subiectum, sicut ad oppositionem opus, sed aliud, & aliud; denique neutiquam opponuntur haec, Petrus sedet, Petrus hic non sedet, Petrus ambulat aliquando, Petrus nunc non ambulat, videlicet propter diuersas circumstantias temporis, & loci.

Ex

39

Cap. IV. *Opposit. propriet. inqualit. conuenient. & distinct.* 145

40 Ex huius doctrina capitis pleraque aduersus leges oppositionis argumenta possunt facili negotio dissoluī: namque tantum obiciunt, propositiones superius positas, vel certe alias, eis non absimiles inuicem opponi, & tamen esse posse simul veras, aut simul falsas. At quo pācto non opponantur, quæ possunt esse simul verae, aut simul falsæ, etiam si speciem oppositionis exhibeant; & quo modo repugnant in veritate, aut falsitate, quæ oppositioni sunt obnoxiae, satis, superque manet explicatum. Quædam alia sunt argumenta, quibus probari solet, vnam, eamdemque propositionem esse simul veram, & falsam, ac proinde eius contradictoriam esse simul veram & falsam, veram propter prioris falsitatem, & falsam propter eius veritatem; quocirca tantum abesse à repugnantia contradictorium in veritate, ac falsitate, vt potius aliqua in veritate, ac simul falsitate consentiant. Sed has difficultates in librum decimum percello, vbi eis poterit latius, & opportunius satisfieri.

C A P V T IV.

Oppositionum proprietas, inqualitas, conuenientia, & distinctio.

41 Qvod attinet ad earum proprietatem imprimis statuo oppositionem contradictoriam & contrariam, ratione quarum duo actus nequeunt esse simul veri, propriam, & strictam oppositionem eorum esse logicè loquendo. Ita omnes authores; estque adeo per se notum, ac euidens, vt vix, aut ne vix quidem possit amplius probari: fac enim præmissas, quibus id probatur ab aliquo concedi, & nihilominus consequentiam negari, quæso qua ratione eum tunc vrgeas, nisi ostendendo, duas ab illo contrarias, aut contradictorias eo ipso admitti: quod si eiusmodi propositiones non sunt veræ, ac propriè opposita, haud eum deduxeris, vt sibi repugnet, aut oppositum eius, quod asseruit adstrinxat: quare cum ipse neget, eas esse simpliciter oppositas, sanè nullam de eo palmam eo argumenti genere tuleres. Dixi, *Logie*, nam si physicam oppositionem spectes, cuiusmodi est caloris, & frigoris v.g. ita quidem omnis oppositione logica, & vel contradictoria, atque contraria à rigore, & proprietate oppositionis non nihil deficit, vt cap. 2. supra visum.

42 Statuo secundò; oppositionem etiam subcontrariam esse strictè oppositionem logicam. Ita P. Hurtadus disp. 4. summ. sect. 6. §. 20. & apud eum Petrus Hispanus, ac plerique dialectici. Suaderet autem, nam falsitas non minus est qualitas propositionis, quam veritas: at oppositionem in veritate sola, cuiusmodi est contraria, est vera oppositione iuxta omnes; quidni ergo & opposito in falsitate sola, quælis est subcontraria? quo autem pācto particula illa, sola, supra veritatem, ac falsitatem appellans intelligenda sit, iterum, iterumque manet superius explicatum. Deinde oppositio contradictoria, & contraria veræ, & propriè differunt: at non essent veræ, & cum rigore diuersæ oppositiones, si sola oppositione in veritate esset vera, ac rigorosa oppositio; siquidem hac ambæ conueniunt, oppositio ergo in falsitate, cuiusmodi est subcontraria, propriam, ac veram rationem oppositionis etiam participat. Tertiò, non pauci eorum, qui nobis in presenti dissentient, volunt oppositionem logicam esse sitam in repugnantia duarum propositionum quoad

P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

affirmationem, & negationem, sive in eo, quod earum altera affirmet aliquid, & altera idem neget: at subcontrariarum vna est affirmativa, & alia negativa eiusdem de eodem, non minus propriè, ac strictè quam quæ sunt contrariae affirment, & negantidem de eodem: ha namque, si enunciatur omnem hominem v. g. currere, & omnem non currere, profectò illæ similiter adstruunt aliquem hominem currere, & aliquem non currere: haud ergò contrarietas est magis proprie oppositionis, quam subcontrarietas, vbi semel oppositione quatenus talis sita sit in repugnantia quoad affirmationem, & negationem.

43 Ceterum Fonseca, Conimbricenses, Arriaga, & quidam alij negant propositiones subcontrarias strictè, aut propriè opponi. Primiò, quoniam possunt esse simul verae: at veritas cum veritate non opponitur, iuxta communem illam paramiam, verum vero consonat. Confirmatur, & declaratur: quia virtus nunquam cum virtute pugnat, etiæ vitium non tantum alteri vitio, sed etiam alteri opponatur virtuti, vt cernere est in avaritia, quæ opponitur, tum prodigalitati, tum liberalitati; veritas autem propositionis est instar virtutis, & falsitas instar vitij: haud ergo opponuntur inuicem duas subcontrariæ simul veræ: id enim est veritatem veritati opponi non aliter, ac, si virtus virtuti lingatur opponi: at duas contrariae vel simul falsæ, vel altera vera, & altera falsa poterunt nihilominus opponi: hoc enim quid aliud, quam falsitatem opponi falsitati, aut falsitatem veritati, haud secus, atque vitium alteri sæpe vitio, nec non virtuti repugnat? Præterea secundò: propositiones subcontrarie non affirment, & negant idem de eodem, sicut ad veram oppositionem opertet: etenim licet harum ex. g. aliquis homo currit, aliquis homo non currit, subiectum ex æquo sit aliquis homo, tamen in vna pro Petro, & in alia pro Paulo supponit: quapropter virtus que subiectum reipsa, & in actu exercito est diuersum, quamvis voce tenus, & in actu signato sit idem. Atq; ex his videntur labefactari rationes omnes, quibus aduersus hanc sententiam paulò supra sumus vti.

44 Ad primum tamen repondeo: quamvis subcontrariæ sint strictè opposita, haud propterea veritatem veritati opponi, sed potius falsitati: vt enim supra cap. 2. doctum, veritas alicuius, aut alterutrius propositionis subcontrarie tollit, quo minus ambæ sint simul falsæ, adeoque plenam, & integrum eorum falsitatem destruit: atque hac ratione, & non alia opponuntur inuicem: quidni ergo proprie & rigorole? Quod autem dicitur verum vero consonare, id est vnum permittere aliud, ac nullum ei præiudicium importare, nequaquam obest nobis, qui oppositionem duarum propositionum subcontrariam haud in eo collocamus, quod vnius veritas destruet veritatem alterius, sed in eo potius, quod vnius veritas destruet falsitatem simultaneā ambarum: quo enim pācto possunt ambæ esse simul falsæ, si sit altera vera? Hinc ad confirmationē liquet; ea namque supponit, vnam propositionem esse, quæ immediate, & propriè opponitur alteri in suo genere, & logicè loquendo, & exinde colligit, cū duas contraria sint simul falsæ, aut altera vera, altera falsa, posse eas inuicem opponi: id enim est falsum falso, aut etiam vero opponi, quemadmodum vitium, & alteri vitio, & etiam virtuti opponitur; cumque duas subcontrariæ sint simul veræ, haud posse alteram alteri strictè opponi, sicut virtus nullum cum alia virtute bellum gerit. At longe aliter se res habent: nam vna propositione propriè, & strictè non opponi-

N tur

tus alteri vlo genere oppositionis logicae, sed improprie, & denominative ab accidentibus suis: sive autem oppositio sit contraria, sive subcontraria, vnum accidens propositionis opponitur alteri, nimirum veritas, & falsitas, hoc tamen seruato discrimine, quod in contrariis falsitas aliqua integrum, & adæquatam veritatem superat pellitque, in subcontrariis vero est diuerso veritas falsitatem,

Ad secundum respondeo subiectum vtriusque propositionis subcontraria esse omnino idem: nam cum affirmitur ex. g. aliquam hominem currere, & aliquem non currere, *aliquis homo* est subiectum vtriusque assertiois: at aliquis homo est individuum vagum, ac proinde vnum idemq; potiori iure quam cum homo vniuersaliter sumptus duarum contriarum v. g. harum, omnis homo currit, omnis homo non currit, dici solet vnum subiectum, sicut ad veram oppositionem oportet. Quod autem objicitur, aliquem hominem in subcontrariis modis supponere pro Petro, & modis pro Paulo, adeoque vox magis quam sensu & re esse idem vtriusque subiectum, haud vrget: etenim aliquis homo supponit vtrbius pro Petro, & Paulo etiam, omnique homine indeterminata sumpta: quocircum ab alterutra propositionis subcontraria licet descendere ad quemlibet inferiorum hominum, nimirum ita, vel Petrus currit, vel Paulus currit, vel Ioannes currit, &c. quod signo, eique satis manifesto esse potest, vtriusque subcontraria idem subiectum esse & eandem suppositionem aliciuius hominis v. g. ceterum aliquis homo dicitur latè, & impropriè supponere in una propositione pro Petro, & in alia pro Paulo, si contingat hunc currere, & illum non currere, quoniam vtriusque conscius, & assertor, interrogatus, cur nam adstruat aliquem hominem currere, & aliquem non currere, respondebit illicio, propter id, quod Paulus currit, & Petrus non currit, cum tamen alteruter sit aliquis homo: propositiones igitur illæ inuicem subcontraria virtualiter, & arguitur sunt haec, Paulus currit, Petrus non currit, earumque instar habent: quare sicut in his, subiectum vnius est Petrus, & pro hoc solo supponit & subiectum, suppositumque alterius est Paulus, ita, & in illis quodammodo: Atque ex his perspicuum est, nostris argumentis suam vim constare.

Oppositionem subalternam Fonseca, Conimb. Arriaga, & Hurtadus atque cum eis plerique Neo-terici à ratione veræ, & strictè oppositionis relegant: nescio tamen, an satis consequenter; nam ex iis non pauci ad veritatem propositionis subalternatæ huius v. g. aliquis homo currit, exigunt, vt non solum aliquis currat, sed etiam aliquis non currat, propterea quod, *aliquis*, exclusionem alterius aliciuius significet: at eo ipso, quod ad eius veritatem oporteat, vt aliquis non currat, nequit cum ea esse simul vera eius subalternans, vide scilicet omnis homo currit: propositione igitur subalternata, & ea, quæ est subalternans in veritate, atque adeo strictè opponentur, si standum est principiis aduersariorum. Hæc ratio est ad homines, me iudice, manifesta: alioqui vero præcisè censeo yncategorema illud, *aliquis*, nullam exclusionem, aut negationem importare, ac proinde subalternas posse, & debere esse simul veras, vt libro decimo sum latius probaturus. Alio ergo argumento confutari potest superior sententia, & oppositionis subalternæ proprietas suaderi: nam oppositio nihil aliud est, quam repugnantia; at verè, & strictè repugnat subalternantem, & subalternatam esse simul vniuersales, aut simul particulares: quamobrem earum particu-

latitas secundum quid, & quadantenus, ab eis pellit perfectam, & integrum vniuersalitatem, & vniuersalitas aliqua particularitatem plenam, & adæquatam: opponentur ergo verè, & strictè secundum quætitatem. Eodem modo probari potest, quaus alias subalternas, quamvis singulares ambas, tamen opponi mutuò, videlicet propter diuersitatem quantitatis, quæ à nobis est superius explicata, & probata. Qui negant, subcontrarias propriè opponi, propter earum simultaneam veritatem hic opponenti etiam subalternas haud posse esse simul veras: qui autem cum Hurtado malunt subcontrarietatem esse veram oppositionem, quia propositiones ei obnoxiae nequeunt saltem esse simul falsæ, opponenti in præsenti, subalternas, nec repugnare in veritate, nec etiam in falsitate, sed in sola quantitate, & extensione ad plura, vel pauciora obiecta. Verum vtriusque huius discursu capitum factum est sat.

Quod si instes ita, quantitas physica molis; seu tumoris, neutiquam opponitur physicè, alteri quantitatì, eiusdem ordinis, ergo nec quantitas intentionalis, & logica propositionis opponetur logicè, alteri eiusdem generis: Repondeo, quantitatem physicam in actu primo, munere cuius redditur vnum corpus inpenetrabile cum alio, indistinctam à materia prima, sive ab ea distinctam instar cuiusdam accidentis absoluti, haud quaquam opponi physicè alteri quantitati simili, propterea, quod aliam nullam ab eodem expellat subiecto: ceterum una quantitas logica, proinde aliam eiicit ab eodem subiecto, ac una qualitas logica aliam, ut superius declaratum est: vnde ex æquo habet oppositione logica locum in qualitate, & quantitate propositionis; quod, si sermo sit, de quantitate physica, seu molis, in actu secundo sumpta, ea est vbitas circumscriptiua, qua partes corporis ponuntur alia extra alias, & partibus locis commensurantur: hanc autem, quis neget opponi physicè alteri: cum certo certius sit, vnam vbitatem expellere aliam ab eodem subiecto, quandocumque res aliqua locum mutat: proinde hinc neutiquam improbatur oppositione logica duarum propositionum in quantitate, led potius probatur satis efficaciter. Nec solum parilitas quantitatis localis, & circumscriptiua, nostram sententiam confirmat: alia se se offerunt haud penitenda; siquidem una forma substantialis physicè opponitur alteri, & una etiam duratio alteri, & passio passioni secum incompossibili, & actio actioni: physicè igitur oppositio, non est propriè solius qualitatis physicæ: cur ergo oppositione logica, sit in sola qualitate logica, aut in subalternas non conueniat, propterea, quod amba in qualitate conueniant, & neutiquam repugnant.

Quod attinet ad inæqualitatem oppositionum, arbitrator contradictiorum esse maiorem contraria, & quacumque alia, ac magis participare naturam oppositionis. Ita Aristoteles lib. 1. de interpret. cap. 6. Beatus Thom. Ægid. Conimb. & communiter alii. Suidetur autem primò, quoniam contradictione est oppositio in veritate, & falsitate, cuin tamen contraria sit in sola veritate, & subcontraria in sola falsitate, & subalterna in neutra: prior igitur illa ceteris est maior. Secundò, & recidit in idem, oppositione contradictione est mutua hoc sensu, quod veritas aliqua tollat à propositionibus ita oppositis totalem, & plenam falsitatem, & falsitas aliqua è conuerso veritatem adæquatam, & numeris omnibus absolutam, cuin tamen oppositio contraria neque, subcontraria reciprocenetur eo modo, sed potius in altera expellat

47

48

expellat veritas aliqua totalem falsitatem, & non falsitas vila totalem veritatem, atque in altera series habeat è diuerso: Subalterna autem oppositio nulla est quoad veritatem, & falsitatem, ne dum mutua, & reciproca. Tertio, per oppositionem contradictoriam probantur reliqua omnes, vt superius explicatum, ea ergo est manifestior ceteris, ac proinde quoad nos maior. Quarto, physica contradictione est longè maior oppositio, quam contrarietas eiusdem ordinis, qua ratione ens, & non ens omnium confessione magis opponuntur, ac distant inticem, quam vnum ens, & aliud incompossibile cum eo v.g. magis calor, & carentia caloris, quam calor, & frigus; utraque enim qualitas componi potest diuinatus in eodem subiecto, neutra tamen cum priuatione, & carentia sui: similiter ergo contradictione logica superat contrarietatem logicam in ratione oppositionis. Quinto, quo minus requirunt duas propositiones, ut opponantur, eo maior, & simplicior est earum oppositio; sicut, quo minus requiritur, ut duo homines inter se dissident, eo magis opponuntur, & alieni sunt ambo; sed ad oppositionem contradictoriam huius propositionis ex. g. *omnis homo currit*, cum alia minus requiritur, quam ad contrariam; siquidem ad oppositionem contradictoriam eius propositionis cum alia tantum opus est, ut alia vnum duntaxat non currere enunciet, hunc in modum, *aliquis homo non currit*, cum tamen ad oppositionem contrariam nullum currere, necesse sit enunciari. Quod si duabus de causis proximè possitis contradictione superat contrarietatem, maiorem, ut mox videbitur, oppositione subcontraria, & subalterna; fieri non potest, quin has eo ipso vincat, eisque sit maior, non minus, imo plus, quam contraria.

49 Dices cum Arriaga, qui oppositionem contrariam cum aliis quibusdam præfert contradictoriae: quo plus negat vna propositione, quam alia, eo magis opponitur propositioni affirmativa illius, quod per alterutram negatur; nam, si negatio est opposita affirmationi, maior negatio eo ipso debet esse magis opposita affirmationi: at hæc propositio contraria ex. g. *nullus homo currit*, plures currere negat, quam hæc contradictoria, *aliquis homo non currit*; igitur illa magis, quam hæc propositione affirmativa, *omnis homo currit*, opponetur. Respondeo; hæc ratio probat quidem, oppositionem contrariam aliquo ex titulo maiorem esse contradictoria; ceterum oppositione contradictoria aliis nominibus paulo supra recentis hunc excessum, non tantum compensat, sed etiam longo superat intervallo.

50 Quod autem oppositio contraria sit maior subcontraria, præterquam, quod est omnium constantis sententia, suadetur hunc in modum: ea est maior oppositio logica ceteris paribus, qua est radix majoris oppositionis physicae: at oppositio contraria maiorem oppositionem physicam infert, quam subcontraria; cum duas contrariae explicitè cognitæ ut tales nequeant esse simul in eodem intellectu, secus vero duas subcontrariae: maior igitur oppositio logica est contraria, quam subcontraria. Confirmatur, & explicatur: si quantitatim species, utraque oppositio est æqualis, cum utriusque ex æquo commune sit, non esse quoad illam, sed potius permittere, quod sit eadem: si qualitatem; similiter; alterutra enim oppositio in eo conuenit, quod sit in una sola: si principium, unde utraque dimanat; eandem æqualitatem seruant; principium enim alterius est: quod ambae propositiones particulares ei obnoxiae affirmant, & negant idem de eodem: at etiam altera oritur ex

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

eo, quod duas propositiones vniuersales affirment, & negent idem de eodem, & insuper hoc peculiare ubi vendicat, quod sit radix incompossibilitatis physicae earum propositionum, quas inter se committit: hæc ergo posterior, nimirum contraria est maior oppositio, quam illa prior, subcontraria vocari solita. Quæ ratio, sicut & eius confirmatio apprimè probat, contrariam etiam esse maiorem subalterna, quippe quæ nullius oppositionis physicae principium est: præterid, quod vbi contrarietas sit maior oppositione subcontraria, nequit eo ipso non esse maior subalterna.

Hæc enim, ut materiam istam absolutam, est minor, quam subcontraria, & quod consequens est, ubi contraria maior, quam illa. Quod hunc in modum suadeo; op. ostio logica propositionum eo est maior, quo essentiae ex quibus oritur sunt magis diversæ; quemadmodum physica oppositio qualitatum ignis, & ligni est multo maior, quam quæ est inter qualitates duorum ignium, quia illorum essentiae sunt magis opposita, ac diuersæ; quam horum: ac subcontrarietas oritur ex essentiis magis diuersis, & oppositis, quam subalternatio: affirmatio namque, & negatio sunt differentiae essentiales propositionis; oppositio autem subcontraria originem habet à duabus propositionibus, quarum una est affirmativa, & altera negativa, contrà verò subalterna à duabus ex æquo affirmatiuis, vel à duabus ex æquo negatiuis. Confirmatur, & declaratur: sicut subcontraria opponuntur in qualitate sola, & non quantitate, ita subalternæ è conuerso in quantitate, & non qualitate; at id habent insuper illa præ his, quod earum oppositio essentias magis diuersas, & repugnantes prælupponat.

Quod spectat ad conuenientiam oppositionum inter se, Conimb. cap. 7. sèpe citato, & plures alij césent, eam esse analogicam, sive comparetur oppositio contradictoria cum contraria, sive harum alterutram cum ceteris. Ratio huius sententiae quoad priorem eius partem est. naturam oppositionis in communis inæqualiter participari à contradictoria, & contraria, & multo magis ab una, quam ab alia: quoad posteriorem vero partem eius sententiae ratio illius est, tum eadem qua prioris, tum etiam, quod, nec subcontraria oppositio, nec subalterna sit propriæ oppositio, cum tamen eiusmodi sit contraria, & contradictoria. Ceterum verius est, eam conuenientiam quatuor oppositionum nulla prorsus exempta esse vniuocam: primò, quia quælibet eorum est proprie oppositio, ut prolatum manet superiorius: quoties autem inferiora aliqua proprie participant rationem quandam communem hæc respectu illorum, aut est æquiuoca, ut canis contemplatione syderei, terrestris, & maritimi, aut certè vniuoca, ut animal, hominis, & equi gratia: ergo, cum oppositio in communis non sit æquiuoca comparatione quatuor specierum suarum, ut omnibus est in confessu, & sponte sua manifestum, necesse quidem est, ut respectu illarum sit ratio vniuoca, nullumque faciat analogia locum. Secundò, quoniam substantia, & accidens Deus, & creatura, conuenient vniuocè in ratione entis, ut constabit in tempore, & tamen inæqualiter eam participant, ergo similiter in præsenti, &c. Tertiò, quoniam inæqualitas oppositionum earum vniuocationi opposita, & contraria, aut est in eo sita, quod una sit maior ac perfectior oppositio, quam alia: atque ita, cum homo sit perfectius animal, quam equus, neuter cum alio conueniet vniuocè in conceptu animalis, quo nihil absurdius: aut est in eo sita, quod una sit prior alia,

N 2 contra

contradic̄toria nimirum, contraria, & ceteris, siue, quod perinde est, in eo, quod cetera omnes ab illa dependeant: atque hoc est omnino falsum, inueniri quippe potest oppositio contraria quarundam propositionum, quin tum dentur in eodem intellectu propositiones illae contradictoriae, ex quibus existentium contrarietas velut à fonte suo dimanet. Quamvis autem quoad nos à contradictione reliquæ tres, & à contraria quæ sequuntur due dependeant, ob id, quod probentur, & cognoscantur per contradictionem cetera omnes, & per contrarium aliquæ; tamen hoc neutiquam obelt vniuocatio[n]em, cum substantia creatæ conueniant omnes vniuocè in ratione substantia finitæ, atque accidentia cuncta in ratione accidentis, esto cognoscatur una substantia creatæ per aliam, & unum accidens per aliud multoties. Atque ex his patet ad argumenta contraria.

53

Tandem, quod spectat ad distinctionem oppositionum, P. Hurt. citata disp. 4. sect. 7. §. 24. docet disertis verbis omnem oppositionem propositionum esse re ipsa contradictionem, quantumvis explicari soleat triplici illa distinctione contradictione, contraria, & subcontraria, magis propter quantitatum quam oppositionum ipsarum diuersitatem: subalternam autem omissit, & hac doctrina non comprehendit, quoniam eam haud putat esse veram oppositionem. Contra tamen primo, quoniam aliqua propositiones sunt contradictione, & non contraria; & contraria, ac non subcontraria: & è conuerso, ac retroacto ordine: separabilitas autem est signum distinctionis realis: contradictione igitur, contrarietas, subcontrarietas sunt inuicem realiter distinctæ. Secundò earum una est in veritate sola, alia in falsitate sola, quædam in utraque simul, & aliqua in neutra: hoc ergo ex titulo nequeunt etiam non realiter distinguiri. Tertiò, tametsi quævis oppositio inferat contradictionem, & hæc sequatur quodammodo ex qualibet (qua fuit huic auctori offensionis occasio) inde tamen arguitur potius earum distinctionem, quam identitas: nam, si sumitur contradictione ex quævis alia siue, si illam inferunt ceteræ, ab eis ergo distinguitur; nisi forte aliquid inferat, aut causat semetipsum. Denique quartò, verius est, ceteras oppositiones haud inferre, aut continere, contradictionem, sed potius ex earum carentia sequi carentiam contradictionis, adeoque per hanc eas probari: etenim, si duæ contraria essent simul verae, aut si duæ subcontrariae simul falsæ, eo ipso fieret, ut duæ contradictiones essent simul verae, aut etiam simul falsæ, ac proinde ut contradictione tolleretur de medio. Ceterum quod ex carentia aliarum oppositionum sequatur carentia contradictionis, & per hanc probentur illæ, neutiquam arguit earum identitatem ullam: siquidem ex carentia forma sequitur carentia proprietatum, & per has probatur illa à posteriori: quis tamen propterea dicat, formam à proprietatibus suis non distingui.

C A P V T V.

De *equipollentia propositionis.*

54

DE qua inter alios optimè Hurt. disp. 2. sum. sect. 4. Arriaga disput. etiam 2. sum. & sect. 4. Auersa, tract. 3. instit. capite 6. quorum breuitatem sequi animus est. *Æquipollentia* est durarum propositionum æquivalenter, ut ipsa vox sonat. Versiculus sequens indicat, quatenus propositiones alias oppositæ reduci possint ad *æquipollentiam*.

Prae contradic: Post contra: Prep; postque subalter.

Id est negatio præposta signo vniuersali, vel particulari reddit propositionem æquivalentem sive contradictione: postposita vero reddit propositionem æquivalentem sive contrariae: Postposita vero & præposta æquivalentem sive subalternæ, v.g.

Non omnis, quidam non: Omnis non, quæsi nullus,

Non nullus, quidam: Sed nullus non valeat omnis;

Non aliusquis, nullus: Non quidam non, valeat omnis;

Non alter, neuter: Neuter non, præstat utrumque.

Nimirum, non omnis homo est animal, æquivallet huic propositioni, quidam homo non est animal: Omnis homo non est animal, huic, nullus homo est animal. Nonnullus homo est animal huic, quidam homo est animal. Nullus homo non est animal, huic, omnis homo est animal. Non aliusquis homo est animal, huic, nullus homo est animal. Non qui domo, non est animal, huic, omnis homo est animal. Non alter homo est animal, huic, neuter homo est animal. Neuter homo non est animal, huic, vterque homo est animal.

Sciscitabitur fortasse aliquis, curnam dialectici regulas tradiderint ad hoc, ut contradictione, contraria, & subalternæ æquipolleant, non vero ad hoc, ut subcontraria ad æquipollentiam reducantur. Respondeo, propterea eos omisſe subcontrarias, quoniam hæ sunt incapaces æquipollentia: Etenim cum profertur, aliquis homo currit, aliquis homo non currit, aut negatio postponitur in subcontraria affirmativa, hunc in modum, aliquis homo non currit, & ita non redditur æquipollens negativa subcontraria, siue cum ea æquivalenter eadem, sed potius, omnino & formaliter eadem: aut negatio præponitur in illa, hunc in modum, non aliquis homo currit, & ita redditur subcontraria negativa, non æquipollens, sed opposita subalternæ: siquidem non aliquis valet nullus, & nullus, atque aliquis non reuera subalternatur inuicem: aut denique negatio præponitur, & postponitur; & ita non facit æquipollentiam, sed potius contradictionem; namque non aliquis non, valet omnis; omnis autem, & aliquis non, mutuo contradicunt.

C A P V T VI.

De *conuersione propositionis.*

Conuersio propositionis est vnius ad aliam necessaria consequentia ex transmutatione terminorum. Triplex est, nimirum simplex, per accidens, & per contrapositionem. Conuersio simplex est, quæ sit sola transmutatione subiecti, & prædicati non mutata quantitate, aut qualitate (nomine autem qualitatis in præsenti intelligo affirmationem, & negationem, cum ita fas sit illo vti, vel eo sensu, qui supra manet explicatus tract. 3. cap. 2. ad eius finem, vel qui hoc tract. cap. 2. paulo post medium) ex. g. nullus homo est lapis, ergo nullus lapis est homo: aliquis homo est animal, ergo aliquod animal est homo. Conuersio per accidens est, quæ sit transmutatione quidem subiecti, & prædicati, ac mutata quantitate sola, non qualitate, ut omnis homo est animal, ergo aliquod animal est homo, nullus homo est lapis, ergo aliquis lapis non est homo. Conuersio per contrapositionem est, in qua seruata eadem quantitate, & qualitate ita transmutantur termini, ut finiti vertantur in infinitos, aut infiniti

55

infiniti infinitos, ut omnis homo est animal, ergo omne non animal, est non homo, aut omne non animal est non homo, ergo omnis homo est animal; vel aliquis homo non est lapis, ergo aliquid non lapis non est non homo, vel è contrario, aliquid non lapis non est non homo, ergo aliquis homo non est lapis. Tota conuersio clauditur his verificulis.

Simpliciter Feci, conuerteritur, Eu aper acci,

Asto per contra, sic fit conuersio tota.

Quos, ut intelligas, ecce sequentes.

Afferit A, negat E, tamen vniuersaliter amba,

Afferit I, negat O, sed particulariter ambo.

Id est A, denotat propositionem vniuersalem affirmatiuam: O, vniuersalem negatiuam, I, particularē affirmatiuam, O, particularē negatiuam. Quibus constitutis propositiō vniuersalis negatiua, & particularis affirmatiua, petunt conuerteri simpliciter: id indigitat, *simpliciter feci conuerteritur.* Vniuersalis negatiua, & vniuersalis affirmatiua postulant conuerteri per accidens; id significat, *Eu aper acci.* Tandem propositiō vniuersalis affirmatiua, & particularis negatiua, possunt conuerteri per contrapositionem: id indicat, *Asto per contra.*

C A P V T VII.

Conuersorum regulæ probantur.

56

Quod tria illa propositionum pars superius posita conuerteri possint, ac debeant, sicut triplice dictione prescriptum est, haud est difficile probatum. Namque in primis negotio afficiens copulam cogit predicatum subsequens, supponere pro omnibus inferioribus suis, copulatiū: quocirca cum dicitur, nullus homo est lapis, siue, quod perinde est, omnis homo non est lapis, sensus est, nec est hic lapis, nec ille lapis, & sic de quoconque alio, quam doctrinam ex Aristotele lib. 1. de interpret. cap. 6. colligunt Conimbr. lib. 1. Prior. c. 2. quæst. 1. art. 3. §. theoremā particularis negatiua, eamque confirmat apprimè, quod est in veteri parœmia, negotio est malignans natura, id est, ut explicat præter alias Rubius lib. 1. de interpret. cap. 1. quæst. 5. num. 45. Quidquid post se inuenit destruit, totumque negat, & non partem aliquam, eius, quod afficit. Hoc autem ipso, quod vniuersalis negatiua neget identitatem subiecti cum prædicato, copulatiū sumptu: v. g. hominis cum lapide distributo pro omnibus, hunc in modum, nullus homo est lapis, nihil mirum est, si lapidis, eadem distributione sumptu, identitas cum homine possit è conuerso negari, hoc pacto, nullus lapis est homo: siquidem negatio identitatis, siue distinctio, est relatio mutua, ac reciproca. Rursus cum dicitur aliquis homo est animal, animal supponit distinctionem, hoc sensu, aliquis homo est aliquid animal, & vel hoc, vel illud: &c. At ex ea propositione, ita intellecta optimè sequitur hæc, aliquid animal est homo, nam, ut hæc sit vera, satis est, quod unum specie animal sit homo: id enim habet, omnis propositionis disjunctiva, ut eius veritas salua maneat, in uno solo obiecto suo: ubi autem omnis homo sit animal, euidenter sequitur, eam saltem speciem animalis, quæ de eo prædicitur, esse hominem: ergo, & aliquid animal esse hominem. Eni ut conuersiones praescriptæ per dictiōnem *simpliciter feci*, legitimæ sint, & formales.

Iam quod vniuersalis negatiua possit, ac debeat conuerteri per accidens, suadetur: nam hæc propositione ex. g. nullus homo est lapis, conuerteritur simpli-

P. Lyncei Philosophia. Tom. I.

citer, & infert hanc, nullus lapis est homo, ut probatum manet: ergo conuerteritur per accidens, & inferret, aliquis lapis non est homo, siquidem continetur in priori conuertente: quæ autem præmissa infert continentem, & vniuersalem, ea est illatiua particularis, & contenta, ut est luce clarius. Deinde sensus huius propositionis, omnis homo est animal, est hic, si non formaliter; at certè aequivalenter, omnis homo est aliquid animal, siue in aliqua specie animalis: quocirca iuxta paulo supradicta non poterit non deducere hanc per conuersiōnem per accidens: aliquid animal est homo. Ecce quaero conuersiones in dictione *Per acci* haud minus valeant.

Tandem, quod propositione vniuersalis affirmativa, conuertatur per contrapositionem incipiendo à terminis finitis: Probatur hunc in modum: si hæc propositione, omnis homo est animal, non conuerteretur per hanc, omne non animal est non homo, nec quod perinde est, iam infert: ergo supposita veritate prioris, potest posterior esse falsa, adeoque illius contradictroria vera, videlicet ista, aliquid non animal non est non homo: at hæc deducit sequentem, aliquid non animal est homo, iuxta doctrinam Aristotelis, lib. 2. interpret. cap. 2. necnon ea, quæ à nobis sunt statuta superius tract. 4. cap. 6. illa autem proximè deducta infert vltius hanc, aliquis homo est non animal, per conuersiōnem simplicem, & hæc istam aliquis homo non est animal, vera si sunt, quæ ex Aristotele differimus cap. illo 6. tract. 4. vltima autem hæc est contradictroria illius prime, omnis homo est animal: nisi ergo valeat conuersio per contrapositionem propositionis vniuersalis affirmativa, incipiendo à terminis finitis, crit, ut duæ contradictriae sint simul verae. Quod etiam incipiendo à terminis infinitis, eiusmodi propositione possit etiam conuerteri per contrapositionem, suadet potest eodem pacto: nisi enim ita se res habeat, supposita ergo veritate huius, omne non animal est non homo, potest ista esse falsa, omnis homo est animal: ergo & eius contradictroria vera, nimirum hæc aliquis homo non est animal: ergo & vi huius erit vera etiam ista, aliquis homo est non animal, & huius merito proxima, aliquid non animal est homo, & consequentur huius beneficio ista erit vera, aliquid non animal non est non homo: hæc autem est contradictroria primæ, quæ supponitur vera: nisi ergo incipiendo à terminis infinitis possibilis sit conuersio contraposita, vniuersalis affirmativa, proculdubio duæ contradictriae simul erunt verae. Particularem etiam negatiuam, à quibusunque terminis incipias, conuerteri posse, & debere, per contrapositionem, eadem via, ac methodo potest probari: nam, si concedas hanc propositionem, aliquid animal non est homo, & neges hanc, aliquid non homo, non est non animal: tum sic arguo, ergo omne non homo est non animal, quæ est propositione contradictroria, prioris negata: item vltima, ergo omne animal est homo, iuxta paulo superius disputata, hæc autem vltima contradicit primæ. Insuper, si concessa hac propositione, aliquid non homo non est non animal, neges hanc, aliquid animal non est homo, sic argumentabor, ergo omne animal est homo, ergo omne non homo est non animal, quæ propositione, est contradictroria prioris, quæ supponitur vera. Eni conuersiōnem contrapositæ in dictione *Asto per contra contentæ probationem communem*, ac me iudice manifestam.

Porrò autem, ut triplici regula conuersiōnis tria propositionum pars sunt ab Aristotele, & reliquis merito comprehensa; ita etiam alia tria sunt ab eis

58

N 3 optimus

optimo iure prætermissa, ac triplici illa regula neutiquam contenta. Quod non minus, quam illud prius est facile probatu, imo facilius multò, siquidem non valet, omnis homo est animal, ergo omne animal est homo: nec etiam valet, aliquid animal non est homo: ergo aliquis homo non est animal: vniuersalis ergo affirmatiæ, & particularis negatiæ iure merito sunt à conuersione simplici reiectæ.

60 Objicies tamen primò, recte sequi ex hac, aliquid animal non est homo, istam, aliquis homo non est animal, si suppositio termini, qui mutatur de subiecto in prædicatum maneat eadem, vt par est, & conuertens pro eo, ac potest hunc reddat sensum, ergo aliquis homo non est animal aliquid nimurum irrationale. Ceterum responso est in promptu, siquidem negatio prædicatum subsequens distribuit, & non disiungit, vt paulo supra animaduersum est, ac proinde si ea propositio, aliquis homo non est animal, nisi in prædicto sensu, nunquam erit vera, cum nunquam possit ea reddere talem sensum, aut animal quod prædicat disiungere tantum ac non distribuere pro omnibus suis inferioribus: haud ergo poterit particulari illam negatiuam ab Aristotele, & ceteris dialecticis obiectam, videlicet, aliquod animal non est homo, cōuertere simpliciter: conuertens enim debet esse vera, supposta veritate cōuersæ.

61 Objicies secundò, quoties vniuersales negatiæ conuertuntur simpliciter, non possunt non conuerti simpliciter particulares negatiæ in eis contentæ: illæ namque haud possunt esse simul veræ, quin hæ sint etiam simul vera: at illæ semper conuertuntur simpliciter, à quacunque earum incipias, vt supra statuimus: ergo & hæ vnde cuncte incipias. Responderi tamen facile potest hunc in modum; ex veritate simultanea vniuersalium, & subalternantium bene quidem arguitur veritas simultanea particulariū, & subalternatarum, non tamen ex conuersione simplici illarum simplex harum conuersio: nam hoc posterius est veritatem vniuersi particularis negatiæ habere connexionem cum veritate alterius, eamque inferre, quod instantia ex Aristotele adducta, & à reliquis approbata falsum esse conuincit: ceterum illud prius est, duas particulares negatiæ esse simul veras, non propter connexionem earum inuicem, sed potius cum vniuersalibus, quibus sunt subalternatae, quod neutiquam esse absurdum, sed potius rationi valde consentaneum liquidd constat. Quocircà major argumenti est falsa, eiusq; probatio tubiuncta nulla. Insuper negari potest, ac debet minor, si, quod multi putant, conuersio & omnis argumentatio tum solum est absolute, ac vere talis dicenda, quando eius præmissa quævis est vera: secus verò quando falsa aliqua: nam propositiones vniuersales negatiæ non semper sunt veræ, sed multoties falsæ, quid mirum ergo, si haud semper possint conuerti?

62 Veterius haud valet, aliquis homo est animal, ergo omne animal est homo: haud etiam, aliquid animal non est homo, ergo nullus homo est animal, Ratio vtriusque est, quoniam à particuliari affirmatiæ ad vniuersalem affirmatiæ, aut particuliari negatiæ ad vniuersalem negatiæ, ne invariatis quidem terminis bene arguitur: quanto minus, si varietas subeant, ac transmutetur: ure igitur ab oppositione per accidens utraq; illa particuliari est exclusa.

Præterea, quod ordiendo à terminis finitis propositio vniuersalis negatiæ nequeat conuerti per contrapositionem, pater: siquidem non valet, nullus homo est lapis, ergo nullus non lapis est non homo, nam Angelus est non lapis, & ta-

men non homo. Par ratio est particularis affirmatiæ: haud enim valet, aliquis homo cognoscitur à Deo, ergo aliquod non cognitum à Deo est non homo; alias valeret etiam hæc, ergo aliquod non homo est non cognitum à Deo, utique per conuersiōnem simplicem; & hac proinde, aliquid non homo non cognoscitur à Deo, videlicet per regulam infinitarum: consequens autem est falso, quidquid enim est non homo, à Deo cognoscitur: neutiquam ergo conuertitur per accidentis propositio particularis affirmatiæ; alias ex antecedenti vero effici posset aliquād consequens falsitati obnoxium; valeretque etiam argumentum ratione formæ à propositione de subiecto finito ad eam, quæ est de eodem subiecto, sed infinitatem subeunte, ac pristinam finitatem amittente: cuius tamen oppositum ostensum est ex professo tract. 2. cap. 6.

64 E contrario ordiendo à terminis infinitis haud est admittenda conuersio contraposita propositionis vniuersalis negatiæ; vel particularis affirmatiæ: non huius, quoniā non sequitur, aliquid non homo (videlicet leo) est non equus, ergo aliquis equus est homo; non illius quia nunquā fieri potest, vt sit vera sicut animaduertit Comimbric. lib. 2. de interpret. cap. 2. quest. 2. art. 1. sed apparens ad summum: quæ autem nō est vera, nō est fortasse apta ad conuersiōnem, aut argumentationem ullam propriè talem, quemadmodum homo pīctus, falsusvē, siue apparens non est propriè, ac simpliciter homo. Secundò, quia tametsi propositio falsa conuerti possit aliquād, & ab ea ad aliam dari consequentia formalis, id tamen est propter connexionem antecedentis cum consequenti: at nullam habet connexionem propositio vniuersalis negatiæ utroque termino infinito constans cum propositione vniuersali negatiæ, & finita quoad vtrumq; terminum transmutatos inuicem: hæc enim propositio, nullus non homo est non equus, tametsi gratis admittatur tanquam vera, omnisque non homo re ipsa non sit non equus, siue, quod iuxta est, sit equus, inde tamen per necessariam connexionem minimè sequitur, nullum equū esse hominem; quamvis enim per impossibile aliquis equus esset homo, siue, quod perinde est, aliquis homo esset equus, posset nihilominus omne non homo esse equus, sicut quamvis aliquis homo cognoscatur à Deo, tamen omne non homo cognoscitur etiam à Deo.

C A P V T VIII.

Quædam argumenta aduersus regulas conuersiōnū.

65 **A**rgues primò ex terminis diuinis: neutiquam sequitur, nulla essentia diuina generat, ergo nullum generans est essentia diuina: non etiam, aliquid generans est essentia diuina, ergo aliqua essentia diuina generat: haud etiam, nulla essentia diuina generat, ergo aliquod generans est essentia diuina: haud denique, omne generans est essentia diuina, ergo aliqua essentia diuina generat. Ratio est, quoniam in essentiā diuinā non conuenit generare personā aliquam diuinā, siue eam realiter producere, quæ est eius ab omni persona indistinctio realis: cuius autem persona generanti, seu non generanti conuenit esse essentiam diuinam, quæ est etiam è conuerso cuiusvis earum ab essentiā realis indistinctio. Ex quibus duobus fit, vt antecedens

cedens in quacunque earum quatuor illationum sit verum, & consequens falsum, adeoque regula bimembris simplicis conuersonis, nec non & illa, qua tradita est pro conuersione per accidentem, sit omnino falsa. Pat argumentum fieri potest in eo termino, genitum, & in eo, productum, qui de essentia nequeunt vere praedicari, cum tamen ita valeant praedicari, alter de verbo: alter de ipso, nec non de Spíitu sancto.

66 Respondeo in primis, sicut hoc principium, quæ sunt eadem vni tertio, sunt idem inter se, haud tenet in diuinis eo modo, quo in rebus creatis, saltem quas nouimus, & experimur, & quas ordo naturæ finibus suis cohibet, ut omnibus est in confessio, ita non defurios qui sentiant nil incommodi esse, si regulæ conuersionum non valeant in mysterio triados, cuius erat omnino inscius Aristoteles earum author. Respondeo secundò, ad conuersionem opus esse, vt suppositio terminorum maneat eadem, atque inuariata, qua de causa, vt superius dictum est, non valet hæc conuersio, omnishomo est animal, ergo omne animal est homo, quoniam videlicet animal in una propositione supponit diuisiuem, & in alia copulatiuè: quare cum dicitur; nulla essentia diuina generat, negatio generationis; siue particula, non generat, haud supponit pro distinctione inter essentiam, & id, quod generat, sed pro non exercitio generandi; vt sit idem, non generat, ac non exercet generationem, quantumvis ab eo, quod illam exercet nequaquam vere, ac realiter distinguitur: at cum infertur, nullum generans est essentia diuina, negatio generationis, siue particula, non generat, supponit pro distinctione reali inter essentiam diuinam, & id, quod generat, secus vero pro non exercitio generandi, quid mirum ergo, si in ea acceptione haud sequatur posterior proposition ex priori. Cæterum si maneat eadem suppositio utrobius, & sensus posterioris propositionis, videlicet istius, nullum generans est essentia diuina, si hic, nullatenus generare conuenit essentia diuina, ita quidem erit vera, & per conuersionem simplicem sequetur ex priori: quanvis autem non habeat eiusmodi sensum solitariè sumpta, potest tamen eum sortiri ex respectu ad priorem tali sensu præditum, & quatenus illi coniuncta. Eodem modo responderi potest ad ceteras propositiones: omnium enim aqua est conditio quod ad præsens attinet.

67 Argues secundò ex terminis complexis: non valet hæc consequentia, nullus homo est homo albus, ergo nullus homo albus est homo: nam si nullus homo existat, qui sit albedine affectus, antecedens erit verum, & consequens falsum, cum neget de homine albo id, quod in eo essentialiter includitur, nempe hominem. Rursus non valet hæc consequentia aliquis homo albus est homo, ergo aliquis homo, est homo albus, eandem ob causam. Tertiò hac consequentia est nulla, nullus homo est homo albus, ergo aliquis homo albus non est homo. Quartò, hæc etiam consequentia nulla est omnino, omnis homo albus est homo, ergo aliquis homo est homo albus. Quintò denique ista haud est magis vera ceteris, omnis homo albus est homo, ergo omne non homo est non homo non albus, cum equus sit non homo, nequaquam tamen non albus, sed potius albus. At omnes huiusmodi consequentiae valerent si cuius essent valoris regulæ aliquæ trium conuersionum omnes ergo, nulla dempta, sunt falsæ, ac Lesbia similes.

68 Respondeo à primo, in his propositionibus, quæ constant termino aliquo complexo, siue coniuncto

per accidentem fortassis haud valere regulam ullam conuertendi, nisi prius exponantur per alias; expofitas autem posse conuerti, sicut est prescriptum, v.g. prima propofitio obiecta, nimurum haec, nullus homo est homo albus, ita expofita, nullus homo est pars constitutiva hominis albi, poterit ita conuerti; ergo nulla pars constitutiva hominis albi est homo: si enim illa esset vera, esset quoque indissociabili conuentia, & haec, idcirco autem huic subest falsum, quoniam & illi, vt nullus homo existat in rerum natura, qui sit albedine affectus. Item haec, aliquis homo albus est homo, ita exposita, aliquis homo albus est constitutus essentialiter homine, sustinet ita conuerti, ergo aliquid constitutum essentialiter homine est homo albus. Pat autem ratio cæterarum propositionum, quæ obiciuntur.

Deinde respondeo, fortassis propositiones illas nobis obiectas, etiam si maneat intactæ, & non exponantur prius per alias, posse tamen conuerti modis omnibus ab Aristotele prescriptis, si nimur quæ videntur præ se ferre sensum contingentem, reddant essentialiem, & inuariabilem, aut certè quæ sensum essentialiem è contrario contingente, propter conjunctionem aliarum cum aliis, & respectum, quo se intuentur inuicem; alioqui suum quæque sensum seruatæ. Vtraque solutio latius est à nobis explicata supra tract. 2. c. 5. Quoniam autem ibi haud fuit sermo, nisi de terminis finitis, idcirco hic adiicio pro refutatione ultimæ instantiæ, conueniens illud in ea obiectum, dummodo vnicæ negatione infinitetur totum eius prædicatum, hoc modo, omne non homo est non homo albus, optimè sequi ex eo antecedenti, omnis homo albus est homo, ac nunquam esse falsum: equus enim, qui est nō homo, est hoc ipso quidem non homo albus. Quamvis autem vnicæ negatione terminum complexum haud infinitet perfectè, si sit in eius medio sita, quo pacto dictum est tract. 2. cap. 6. hanc propositionem, homo est lignum non album, non esse de prædicato omnino infinito, nec sequi ex hac negatiua, homo non est lignum album, cæterum negatio præposta toti termino complexo, seu subiecti, seu prædicati locum obtinenti potest, ac solet illud infinitare, ut communiter authores edocent.

Argues tertiod ex terminis simplicibus, qui sint proprij primo, vel tertio modo respectu subiecti, ei que conuenient soli, sed non omni, vel soli, & omni, sed non semper, ac proinde ab eo non poscantur, quamvis illud definitè, & præ quouis alio exposant, cuiusmodi sunt grammaticus, lector, poëta, & ridens contemplatione hominij: fac enim nullum hominem existere qui rideat, tum erit verum hoc antecedens, omne ridens est homo, & tamen falsum hoc consequens, aliquis homo est ridens: item idem antecedens est verum, & hoc consequens falsum, omne non ridens est non homo: deinde hoc verum, aliquod ridens est homo, & falsum hoc consequens, aliquis homo est ridens. Rursus tum erit verum hoc antecedens, nullus homo est ridens, & falsum hoc consequens, nullus ridens est homo: nec non istud met antecedens: nullus homo est ridens huiusmodi consequens aliquod ridens non est homo neutiquam inferet aut veritate sua verum esse conuincet.

Quod illationum affirmatiuarum consequentia sint falsa, est ipsa hypothesis atque adeo nullius probationis indiga: quod autem earum antecedentia sint vera in tali hypothesi, suadetur hoc pacto: ridens definitur homo risum edens: totum ergo hoc prædicatum necessarij, & essentialiter

affirmatur de ridente, seu copulatiū, seu disjunctiū sumpto, ad instar cuiusvis alterius definitionis respectū sui definiti; ergo & quaevis pars eius prædicati, adeoque homo, talem in modum, omne ridens est homo, aliquod ridens est homo, sicut etiam de homine non solum tota eius definitio videlicet, quod sit animal rationale, sed etiam, quod sit animal, vel, quod sit rationale, necessariō & essentia-liter dicitur; ambæ ergo propositiones in argumen-to obiecto, tum in eius euentu, tum etiam in quo-uis alio sunt vera; alias haud forent necessaria, sed contingentes. Alter etiam suaderi potest earum ne-cessitas, & consequenter veritas in hypothesi data: siquidem vt propostio quævis sit necessaria, & in omni euentu vera, satis est, vt subiectum habeat necessariam connexionem cum prædicato, tametsi non ē contrario: tum, quia connexio subiecti cum prædicato est, quæ affirmatur: tum etiam, quia hæc est necessaria, animal est viuens, ob necessariam connexionem animalis cum viuenti, esto viuens ē diuerso non sit ita connexum animali, sed sine eo in quibusdam animalibus, videlicet plantis reperiatur; at qui omne ridens, & aliquod ridens habent necessariam connexionem cum homine, tametsi non ē conuerso, ergo &c. Vide alias huius met rei confirmationes supra tract. 2. cap. 8. Quod etiam illationum negatiuarum consequentia sint falsa in euentu argumenti (nam quod earum antecedentia tum sint vera haud est dubium) probatur hoc pæcto: prius illorum, nempe, nullum ridens est homo, est contrarium huius pronunciati, omne ridens est homo, & posterius, scilicet, aliquod ridens non est homo, est eiusdem pronuntiati contradictorium: cum ergo verum sit necessariō, & in omni hypothesi quod omne ridens sit homo, vt probatum ma-net, haud poterit, non esse falsum, quod nullum ridens sit homo, & quod aliquod ridens minime sit homo. Hoc autem ipso, quod in quanis illatione, & conuersione earum, per quas haecenus itum est, antecedens sit verum, & consequens falsum, plerisque conuersiorum regulis supra traditis, falsum, suberit.

72 Respondent Scotistæ, & quidam alij, earum il-lationum antecedentia à nobis admissa tanquam vera, eiusmodi neutiquam esse, & consequentia tanquam falsa concessa, nequam talia esse, sed potius illa veritatis, & hæc falsitatis expertia pror-fus. Cuius rationem putant esse, quod omnis propo-sitio de termino simplici subiectum postulante, tametsi non postulatur ab eo, omnis, inquam propo-sitio eiusmodi, sit contingens, & non necessaria, sive neget sive affirmet v.g. hæc, omne ridens est homo, reddit hunc sensum, omnis homo, cui accidit risus est homo, vbi particula illa, cui accidit, toti propo-sitioni contingentiam importat. Par ratio est huius, nullum ridens est homo; par cuiusvis alterutri similiis. Verum hæc doctrina, & paulo supra est im-pugnata in se, necnon etiam in simili tract. 2. c. 5. Iæpius citato, vbi contingentiam propositionum de subiecto per accidentis coniunctio aduersus Scotorum, & alios refutauimus ex professo.

73 Respondent secundo Conimbr. propositionem illam, omne ridens est homo, & quamvis aliam id genus, sive negatiuam, sive affirmatiuam esse con-tingentem, sicut in superiori solutione statutum est: at propterea, quod concretum illud ridens supponat principaliter pro forma, eamque importet in recto, vt sensus eius propositionis sit, risus omni homini conuenit. Fateor tationes, tum paulo supra, tum cap. 5. tractatus secundi adductas hanc doctri-

nam labefactare non posse: quocirca ita eam impu-gno, ridens id commune habet cum quouis alio con-creto accidentalē, quod non semper importat for-mam in recto, sed multoties subiectum, vt abun-dè probatum manet lib. 3. tract. 3. cap. 3. quid ergo dicendum, si posteriori modo, & non priori supponant, atque in eis ita supponentibus nostrum confi-ciatur argumentum? Ad hoc, quanquam risus di-catur in recto, sensus eius propositionis omne ridens est homo, haud est; risus inest omni homini sicut ad contingentiam oportet, sed potius omnis risus inest soli homini, sive risus quiuis, si cui conuenit, homini citra dubium conuenit: ita autem ea propostio est necessaria, & non contingens. Melius ergo responderi potest, eas propositiones, aut non conuersti, nisi expofitas, & in alias prius commutatas, aut ceriè, nisi alio sensu prædictæ sint, super eum, quem præ se ferunt, & quem solitariè sumptæ fortassis essent habituæ, vti supra de pro-positionibus subiecto non simplici, sed complexo construimus.

Argues quartd: hæc propostio est vera; nullus oculus est necessarius ad videndum, cum sine quo-libet possimus videre munere alterius; & tamen non sequitur inde, ergo nullus necessarius ad videndum est oculus, id enim esse nobis ad videndum oculis neutiquam opus esse: haud igitur propostio vni-versalis negatiua simpliciter conuersti semper potest, aut postulat. Hoc autem habet præfens argumentum commune cum duobus, quæ sequuntur, quod quamvis ponatur in vna conuersione, inde tamen argui possit contra plerasque alias: quocirca in vna ex-pedio, quid dici possit ad alias, ac respondeo, nec prioris propositionis modò obiecta, nec posterioris sensum, semper eum esse, quem supponit argumen-tum: illa namque potest supponere copulatiū, seu distributiū, & facere hunc sensum, nec hic oculus est necessarius ad videndum, nec ille est necessarius ad videndum, atque ita est vera, ac solam necessitatē determinatam excludit: vel potest supponere copulatiū, & reddere hunc sensum, nec hic oculus, nec ille est necessarius ad videndum, atque ita est falsa, ac necessitatē etiam vagam, & indeterminatam cuiusvis oculi ad videndum excludit. Posterior etiam duplīcem sensum, ac suppositionem habere potest, & vel significare, quod nihil necessarium, etiam in-determinate ad videndum, sit aliquis oculus, vel tantum, quod nihil necessarium determinat; ac proinde altero modo esse falsa, & altero vera. Qui-bus positis in sensu distributiivo, ac determinatam necessitatē excludente, prior propostio est vera, & eodem sensu, etiam est vera posterior, & conuerst priorem. Cæterum in sensu non distributiuo, sed potius copulato, ac necessitatē etiam vagam abiente, vtraque est falsa: quid mirum ergo, si in eis, conuersio locum non habeat? Quod, si prior reddat sensum distributiuum, sive copulatiuum, & posterior copulatiū, erit vera illa, & hæc falsa: inde tamen nihil contra regulas conuersionis, quippe quæ, vt cuiusvis alterius argumentationis supponunt terminorum suppositionem manere eandem in antecedenti, & consequenti: alioqui committent, vt multis calumniis sit locus.

Argues quintd, hæc propostio est vera, nullum cœlum est in stella, & tamen hæc falsa, nulla stella est in cœlo: Item, hæc est vera, nullus mortuus fit naturaliter viuus, & nihilominus hæc falsa, nullus viuus fit naturaliter mortuus: propostio ergo vni-versalis negatiua, haud semper potest conuersti sim-pliciter. Respondeo totum prædicatum conuersæ debere

debere mutari in subiectum conuertentis ; huius autem conditionis defecit uas consequentias nuper obiectas handquam valere : ceterum ea, si adsit condito, posse utramlibet propositionem vniuersalem negatiuam conuerti simpliciter , aliasque duas confetuções legitimas , ac formales fortiri, videlicet hunc in modum, nullum cœlum est in stella, ergo nullum existens in stella est cœlum, nullus mortuus fit naturaliter viuus , ergo nullus fiens naturaliter viuus est mortuus.

76

Argues sexto , hæc oppositio est vera, nullus puer fuit tenex , & tamen hæc falsa , ergo nullus senex fuit puer: item hæc vera, nullus senex erit puer, quod enim dici solet, bis pueri senes, est metaphorica, ac figurata locutio , & tamen hæc falsa , ergo nullus puer erit senex. Respondeo , in primis , utramque præmissam esse falsam, quia ut animaduertunt nostrí Conimbricenses ex Aritotele lib. 1. Elench. cap. 3. sententia prioris est, nullus, qui est, aut, qui fuit puer, fuit senex; claret autem Nestora, qui fuit puer, fuisse senem: sensus autem posterioris est, nullus, qui est, aut qui erit senex, erit puer; exploratum autem est, multos eorum, qui nascentur, fore senes, ac fore etiam pueros : Quando igitur merito huius ampliationis, subiectum ampliatur quodammodo a tempore præsenti, & refertur insuper, ad præteritum, si verbum sit de præterito , & ad futurum , si de futuro utramque præmissa , vt dictum est, erit falsa , adeoque non mirum, si que deducuntur ex eis propositiones sint falsæ , ac nequit quam possint sequi. Respondeo secundò, cum iisdem Conimbricensibus, & apud eos Aegidio , propositiones de præterito, & futuro, haud posse conuerti , nisi prius expositas, per alias, quæ consentient verbo est de præsenti, & participio aliquo præteriti, aut futuri temporis; ita autem eas optimè conuerti , iuxta regulas ab Aristotele ac dialecticis traditas, v.g. optimè equitur: nullus puer est passus senectutem, ergo nullus passus senectutem est puer: Nec minus bene, nullus senex est passus pueritiam, ergo nullus pueritiam passurus est senex. Atque ex huius, & præcedentis argumenti solutione constat, quid responderi debeat , ad alia similia argumenta, quæ fieri possunt, non solùm aduersus conuersionem simplicem, sed etiam contra alias.

C A P V T I X.

*Aliæ duæ conuersiones tribus vulgaribus
superadditæ.*

77

Tandem animaduerto , tribus conuersionibus hactenus explicatis alias duas adiici posse. Prior est mixta ex conuersione simplici , & contraposita , & cum hac commune habet , quod, si non ambo termini in ea infinitentur, at certè alter eorum & cum illa, vt , sin minus quantitas , certè qualitas in ea mutetur : habet autem hæc oppositio locum in omni propositione , & sola, in qua contraposita. Ut v. g. omnis homo est animal , ergo omne non animal non est homo , aliquis homo non est equus , ergo aliquod non equus est homo. Quod utraque illatio teneat , perspicuum est, nam ambæ præmissæ inferunt per conuersionem contrapositam has conclusiones , ergo omne non animal est non homo , ergo aliquod non equus non est non homo ; at haec conclusiones inferunt eas , quas possumus velut exempla huius conuersionis mixta, vt constat ex regula infinitarum tract. 2. cap. 4. traditis: fieri ergo

nequit, vt istiusmodi conuersionis mixta antecedens vñquam sit verum , & non consequens , vbi propositio, qua antecedit sit vniuersalis affirmativa , aut particularis negativa , adeoque in his ea est formalis , & legitima , non minus , quam contraposita, Quod autem in propositione vniuersali negativa, & particulari affirmativa , quarum alterutra est incapax conuersionis contrapositæ , nec ista, qua de loquimur , reperiatur , eodem potest arguento suaderi : alioqui namque fieret , per regulas infinitarum, vt etiam in utraque locum esset habitura conuersione per contrapositionem: meritò ergo dictum est, cum hac recurrere mixtam ex ipsa , & simplici.

Potsterior conuersione hic superaddi visa , est mixta ex contraposita, & per accidens: & huius more ambo termini in ea infinitantur, illius autē ritu, non qualitatis, sed quantitatis mutationem subit. Visitur autē in propositione vniuersali negativa in qua locū non habet contraposita. v.g. valet hæc conuertio , nullus homo est equus , ergo aliquod non equus non est non homo , alioqui certè omne non equus erit non homo , adeoque per conuersionem contrapositam omnis homo erit equus, qua propositio est contraria priori vera: nec ergo sequitur, duas contrarias esse simul veras, admittenda est hac conuersione mixta in propositione vniuersali negativa. Quod etiam in vniuersali affirmativa , sicut contraposita locum habeat , ita probari potest: siquidem hæc propositio , omnis homo est animal v. g. per conuersionem contrapositam infert hanc ; ergo omne non animal est non homo: igitur etiam infert huius subalternam; nempe ergo aliquod non animal est non homo , vi scilicet huiusmodi conuersionis mixta ex contraposita , & per accidens : quacunque enim præmissa infert propositionem superiori, ea infert subalternam , & inferiorem.

78

Cæterum, nisi in iis duabus propositionibus istiusmodi posterior conuersione mixta non cernitur: nec enim in particulari negativa ; tum, quia ab hac ad vniuersalem negatiuam non fit conuersione , etiamsi non infinitentur termini in conuertente , vt supra dictum est , cum de conuersione per accidens esset sermo, non enim valet, aliquod animal non est homo , ergo nullus homo est animal, idem ergo à fortiori dicendum est , quando termini infinitantur in conuertente , adeoque maiorem mutationem subeunt: tum etiam, quia ab vniuersali negativa finitis constante terminis non fit conuersione , aut conuertio ad aliam vniuersalem negatiuam constantem terminis infinitis, vt liquet ex iis , quæ supra cap. 7. dicta sunt de conuersione per contrapositionem: ergo etiam à fortiori nulla erit conuersione, nulla conuersionis lex , à particulari negativa , eaque finita, ad vniuersalem negatiuam utrinque infinitam. Rursus, nec ista conuersione mixta reperitur in particulari affirmativa, magis, quam contraposita: ab hac enim ad vniuersalem affirmativam , qui fieri potest conuersione illa, aut argumentatio , siue termini eius , ad quam arguas fiant infiniti , siue , quod plus est , pristinam finitudinem suam retineant?

79

Quod si quis obiciat , has duas conuersiones in præsenti superadditas reuocari posse ad conuersionem contrapositam , si eius significatio paulò latius extendatur , & comprehendat omnem , in qua datur aliqua infinitas , siue ea duos terminos , siue vnum duntaxat afficiat, & siue quantitas, vel qualitas in ea varietur, siue utraque maneat inuariata, ac proinde ambas superfluere : responderi facile potest , etiam conuersionem contrapositam , propter inuariatam in ea quantitatem, & qualitatem propositionis,

sitionis, cum conuerit, reduci posse ad simplicem paulò fusius vñptam: & tamen ea communiter, & merito distingui solet, ac velut non superflua admitti: ergo similiter in præsenti, &c. Rursus conuersio per accidens propositionis vniuersalis negatiæ reduci potest ad eiusdem conuersionem simplicem, & ex ea necessariò sequitur: nam esse non potest, vt hæc propositio exempli g. nullus homo est equus, inferat simileiter hanc, ergo nullus equus est homo, quin etiam per accidens deducat istam, quæ est prioris conuententis subalterna, ergo aliquis equus non est homo: quis tamen ob id ausit, conuersionem simplicem, & per accidens confundere, aut alteram, supposita altera, velut superuacaneam damnare. Par autem ratio est in præsenti. Atque ad has duas conuersiones mixtas præter alias fortasse respexit Auersa tract. 3. instit. cap. 6. ad eius finem inquiens, tribus conuersionum generibus communiter circumferri solitus adiici posse alia non pauca.

C A P V T X.

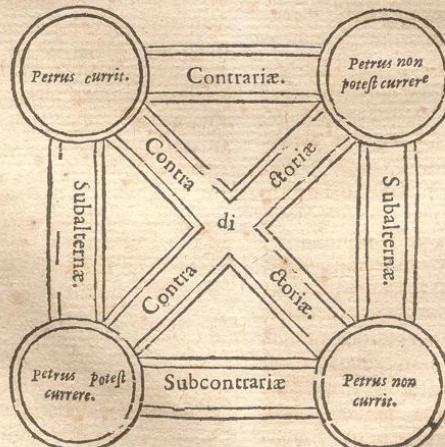
Oppositio, equipollentia, & conuersio propositionum singularium.

81

HAec tenus actum est, vt plurimum, de oppositione, æquipollentia, & conuersione propositionum vniuersalium abfolutarum, atque simplicium, à quibus non potimus abstinere sine claritatis dispedio, quamvis propositum nobis fuerit doctrinam generalem tradere: reliquum est, vt propositiōnibus singularibus, hypotheticis, & complexis eandem applicemus doctrinam. Ordior autem à singularibus, quas authores plerique, aut parcè delibant, aut omnino prætermittunt, fortassis, quia in scientiis haud sunt adeo frequentes, ac sic statuo: hæc propositio ex. g. Petrus currit, & hæc, Petrus non currit, contradicunt, siquidem, nec simul veræ, nec simul falsæ esse possunt. Deinde hæc, Petrus currit, Petrus non potest currere, contrariantur, eo, quod simul veræ esse nequeant; quo enim pæsto currat, qui non potest currere, cum tamen simul falsæ esse queant, videlicet, si Petrus ad currendum expeditus non currat, & magis nolit, quam nequeat currere: tum etiam, quia secunda plus negat, quam ad pri-

mam falsificandam oportet. Rursus hæc, Petrus non currit, Petrus potest currere subcontrariae sunt: possunt enim esse simul veræ, non tamen simul falsæ, quando ad falsitatem primæ opus est, vt Petrus currit, eo autem ipso, quod Petrus currit, nequit falsum esse, eum posse currere, quod affirmatur per secundam; siquidem ab actu ad potentiam valet consequentia. Atque ex hoc principio, quo nullum inter dialekticos notius, colligitur demū, has esse subalternas, Petrus currit, Petrus potest currere, prior enim continet posteriorē, eaque infert, & non è conuerso: item haud minus perspicuum est, has esse subalternas, Petrus non potest currere, Petrus non currit: prima namque continet secundam, eamque efficit, & non è contrarij: cuius ratio est, quoniam ut ab actu ad potentiam affirmatiue est euidens consequentia, licet non retrosum, ita etiam à potentia ad actum negatiue, siue, quod perinde est, à carentia potentiae ad carentiam actus, quamvis non è conuerso, ea est haud minus euidens, atque manifesta.

Porrò hæc oppositio est merè virtualis, non formalis, si solam contradictionem excipias, eo, quod non affirmetur, & negetur vnum de alio formaliter, sed duntaxat vnum virtualiter, & æquivalenter: etenim in his, Petrus currit, Petrus non potest currere, aliud formaliter affirmatur, aliud negatur; siquidem cursus, & potentia ad cursum formaliter differant: ceterum virtualiter idem in eis affirmatur, & negatur, cum carentia potentiae includat carētiā actus; quare secunda negans formaliter potentiam, virtualiter actum negat, & prima affirms ē diuerso actum formaliter, & potentiam virtualiter affirms. Atque eadem est ratio de subalternis, & subcontrariis. Confirmatur: Hæc propositiones, Petrus amat virtutem, Petrus odit virtutem omnium consensu sunt oppositæ quodammodo, nec potest vna, & alia simul esse vera: atque aliud, & aliud formaliter prædicant ambæ, solumque virtualiter negat vna eundem amorem, quem affirms altera, & similiiter idem odium, quod adstruit vna, tantum virtualiter, destruit, & insificatur altera: hic ergo modus eiusdem negandi, & affirmandi non tollet oppositionem contrariam, subcontrariam, & subalternam à nobis in præsenti traditas. De contradictione singularium non est ambiguum, quin sit etiam formalis, ac stricta, quandoquidem de Petro v. g. idem cursus affirmatur, & idemmet negatur.

83

Quod attinet ad æquipollentiam propositionum singularium, ex tribus regulis comprehensis se-

quenti versiculo. Præcontradic, Post contra, Præ, Postque subalterna in singularibus non tenet, si enim

enim huic Petrus currit negationem præponas in hunc modū, non Petrus currit non æquivalabit sua contradic̄toria, nimirū isti, Petrus non currit quoad veritatem, quoniam Ignato currente, haud erit verum, non Petrum currere, tametsi verum sit, Petrum non currere. Cæterum secunda tenet, quia, si huic propositioni, Petrus non potest currere, negationem postponas in hunc modū, Petrus nō potest non currere, æquipollebit suę cōtrarię videlicet huic, Petrus currit, quoad veritatem: nequit enim non esse verum, Petrum currere, vbi verum sit, eum non posse non currere, quamvis non ē conuerso. Tertia etiam quodam modo tenet in his subalternis, Petrus potest currere, Petrus currit; negatio enim præposita, & postposito priori hoc pacto, Petrus non potest non currere, facit, eam inferre posteriorem, & cum eius veritate coniunctam esse, vt iam iam manet explicatum: tenet quoque in his subalternis, Petrus nequit currere, Petrus non currit: huius enim veritas, qua non infert veritatem prioris neutiquam immutatę, eam tamen infert, & cum ea est coniuncta, dummodo afficiatur particula negatiua antē, & rētrō, talem in modum: Petrus non nequit non currere, siue potest non currere: hæc namque sequitur ex ea, Petrus non currit.

84 Denique quod spectat ad conuersiōnēm propositionum singularium: aut eiūmodi sunt, subiecto, & prædicato tenus; atque ita conuertuntur simpliciter per accidens, & per contrapositionem; simpliciter quidem, vt Petrus est hic homo: ergo hic homo est Petrus: hic homo non est hic lapis, ergo hic lapis non est hic homo: per accidens quidem, veluti Petrus est hic homo, ergo aliquis homo est Petrus, hic homo non est hic lapis, ergo aliquis lapis non est hic homo: per contrapositionem quidem, vt Petrus est hic homo, ergo non hic homo est non Petrus, aut iuxta alios, ergo hic non homo est non Petrus; vel sicut hic homo non est hic lapis; ergo non hic homo: aut propositiones singulares eiūmodi sunt duntaxat subiecto tenus, & communes quoad prædicatum; (hoc enim non obstat, quo minus absolute, & simpliciter dicantur singulares, superius est ostensum tract. 3. cap. 2. quando de quantitate propositionis erat sermo, ac de eius origine magis à subiecto, quam à prædicato) atque ita etiam eodem tripli conuertuntur modo: valet enim Petrus currit: ergo hoc currens est Petrus: & Petrus non currit: ergo hoc currens non est Petrus: item valet per accidens, & mutata quantitate singulari in particularē, manente tamen eadem qualitate, Petrus currit: ergo aliquod currens est Petrus, & Petrus non currit: ergo aliquod non currens est Petrus; cæterum si mutatio fiat quantitatis singularis in universale, huiusmodi propositiones poterunt conuerti per accidens, quoties fuerint negatiua, secus vero quoties affirmatiua: sequitur enim, Petrus non currit, ergo nullum currens est Petrus: neutiquam tamen sequitur, Petrus currit: ergo omne currens est Petrus: ac denique per contrapositionem, vt Petrus est currens, ergo omne non currens est non Petrus, seu Petrus non est lapis, ergo aliquod non lapis non est non Petrus, aut quod æquialiter, est Petrus. Aut tertio propositiones aliquae sunt de subiecto communi, & prædicato singulari, quod ad absolutam singularitatem totius propositionis haud sufficere, vñsum est loco nuper memorato; atque eiūmodi propositiones conuertuntur simpliciter, vt omnis regnans nunc in Hispania est Phi-

lippus, ergo Philippus est omnis regnans nunc in Hispania, & vt, nullus lapis est hic homo, ergo hic homo non est nullus lapis: nec non per accidens, vt omnis regnans nunc in Hispania est hic homo, ergo aliquis homo est omnis regnans nunc in Hispania, & vt nullus lapis est hic homo, ergo aliquis homo non est nullus lapis: ac tandem per contrapositionem, vt omnis regnans nunc in Hispania est Philippus, ergo non Philippus est non regnans nunc in Hispania.

85

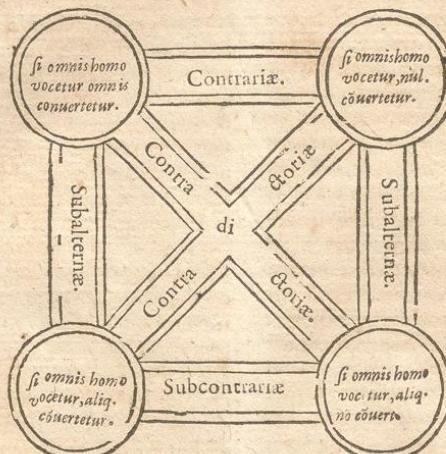
Quod, si sermo sit de propositionibus, in quibus singularitas est mixta particularitati; aut subiectum est singulare, & prædicatum particulare; & sic conuertūr simpliciter propositiones, tum affirmatiua, tum negatiua; vt hic homo est aliquod animal, ergo aliquod animal est hic homo, & vt hic homo non est aliquis lapis, siue est nullus lapis (nam non quidam perinde est, ac nullus) ergo aliquis lapis non est hic homo. Item per accidens, vt hic homo est aliquod animal, ergo hoc animal est hic homo, hoc, inquam, animal, ratione cuius verificatur de homine, quod sit aliquod animal; & vt hic homo non est aliquis lapis, siue est nullus lapis: ergo hic lapis non est hic homo. Atque ultimè per contrapositionem, vt hic homo est aliquod animal, ergo aliquod non animal est non hic homo; aut hic homo non est aliquis lapis, ergo aliquis non lapis non est non hic homo. Aut è contrario subiectum hanc propositionum, de quibus loquimur, est particulare, & prædicatum singulare; & ita conuertuntur simpliciter affirmatiua: valet enim, aliquod animal est hic homo, ergo hic homo est aliquod animal, secus vero negatiua; haud enim valet retrosum, aliquod animal non est hic homo, ergo hic homo non est aliquod animal, siue est nullum animal; nam quod hæc duo recidant in idem, paret, tum ex regula æquipollentiarum paulò superius insinuata, videlicet non aliquis, nullus, tum etiam, quia negatio particulam disiunctiuam subsequenter, & si voce tenus permittat, at re ipsa tollit, & non tam disiungit, quam distribuit. Per accidens etiam conuersti possunt huiusmodi propositiones, si affirment, secus verò, si negent: valet enim, aliquod animal est hic homo, ergo aliquis homo est aliquod animal; non aliquod animal non est hic homo, ergo aliquis homo non est aliquod animal. Cæterum in eis haud habet locum conuersio contraposita: non enim sequitur, aliquod animal est hic homo, ergo non hic homo est aliquod non animal, nam equus est non hic homo, & tamen non est aliquod non animal, sed potius animal: nec etiam sequitur, aliquod animal non est hic homo, ergo non hic homo non est aliquod non animal, nam lapis est non hic homo, quintam non sit aliquod non animal; siquidem non esse aliquod non animal, est esse animal, quod longè abest à lapide.

C A P V T XI.

*Oppositio, equipollentia, & conuersio
hypotheticarum.*

86 Conditionalis propositione, seu contingens, seu necessaria sit, normam simplicium in opponendo sequitur, vt sequens typus declarat.

Dices

Dices primò, hæc propositio, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, habet pro contradictria hanc, non, si omnis homo vocetur omnis, conuertetur: ergo non illam, quæ à nobis est assignata. Respondeo, habet pro contradictria utramque, si utraque, & non potius eadem est, sicut etiam hæc absoluta, omnis homo conuertetur habet duas contradictrias, tametsi æquipolleant, formaliter diuersas, videlicet, quidam homo non conuertetur: proinde hæc instantia doctrinam nostram magis propugnat, quam impugnat. Et quidem propositiones hypotheticas vñica negatione eis secundum setatas p̄posita ita negari, vt vera resultet oppositio, est communis authorum sententia.

87

Dices secundò, hæc propositiones, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, si omnis homo vocetur, aliquis non conuertetur, possunt ambæ esse falsæ: ergo non contradicunt inuicem: antecedens probatur, casu, quo Petrus vocatus non conuertitur: nam tunc affirmativa falsa erit, vt constat; deinde negativa etiam falsa erit, cum significet carentiam conuersionis pendere à vocatione, quod falsum est iuxta illud Oſeæ cap. 13. *Perditio tua ex te Irael, tantummodo in me auxilium tuum.* Respondeo primo, carentiam conuersio[n]is liberam, & moralem, de qua sermo est, pendere à vocatione, qua non existente, carentia conuersio[n]is necessaria, & minimè moralis, & humana futura esset. Deinde secundò, aliud est, carentiam conuersio[n]is pendere à vocatione, aliud conuersio[n]em non pendere à vocatione: à me enim conuersio Antichristi non pendebit, non tamen ob id carentia eius conuersio[n]is à me pendebit, sed à solo eius libero arbitrio, quod est diuinæ gratiæ restitutum: Illa autem conditionalis, si omnis homo vocetur, non conuertetur, significat hoc posterius, non illud prius.

88

Dices tertio cum Conimbricensibus, propositionem conditionalem minimè sortiri vnam, ac determinatam quantitatem, & qualitatem, nec esse simplicem propositionem, sed potius multiplicem, & complexam, adeoque omnis veræ oppositionis incapacem. Sed in primis suprà tract. 2. cap. 1. ostensum est, propositionem conditionalem non esse semper complexam, sed potius aliquando simpli- cem, propterea, quod non constet semper dupli- copula enunciatiua, sed vna tantum, quæ enunciat, & altera mere apprehensiua: quando namque profertur hæc propositio, exempli gratia, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, haud enunciatur omnem hominem vocandum esse, sed solum, quod

sub conditione vocationis, ac si esset, apprehensæ, sit conuertendus. Rursus, fac propositionem conditionalem genere suo complexam, & instar plurium esse, haud secus, atque propositio de subiecto plurali pluribus æquipolleat: Non ob id certè propositio conditionalis erit oppositionis incapax, sicut neque propositio vnum de alio in numero plurali sumpto enuntians oppositionem respuit, vt supra visum hoc tract. 4. cap. 1. ante medium.

89

Dices quartò cum aliis, has propositiones, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, si omnis homo vocetur, nullus conuertetur, haudquam esse contrarias, vt à nobis est statutum: nam contraria tales esse debent, vt vna perfectè neget, quod affirmat altera: at prefatae propositiones non sunt eiūmodi: posterior enim haud negat omnīd, quod affirmat prior, sed quadammodo idem affirmat, cum utraq; sic incipiat at, si omnis homo vocetur, quæ est affirmatio quādā vocationis. Quapropter hæc potius deberent assignari velut contrarie, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, si nullus homo vocetur, nullus, ambæ namque sunt vniuersales, ambæ affirmant, & negant idem de eodem: quæ de causa istæ, omnis homo currit, nullus homo currit, & quævis alia similes sunt omnium confessione contraria.

90

Respondeo, alteram earum, quæ sunt à nobis assignatae tanquam contrarie perfectè negare, ac destruere, quod adstruit altera: nam quāuis conditio ne tenus sint similes, & utraque sic incipiat, si omnis homo vocetur: ceterum vi eius conditionis nihil omni dō enunciatur, sed tantum vocatio apprehenditur, ac si esset; an autem sit, vel non sit, relinquitur in medio: quocircā altera, & altera non affirmat idem, sed potius vna est affirmatio, & alia est eiusdem obiecti perfecta negatio. Quæ autem in argumen to obtruduntur contrarie, haud quāquam sunt admittenda, tum, quia possunt ambæ esse veræ: nam, si statuat Deus pro eo, ac potest supernaturaliter omnes homines conuerttere, & nullum inefficaciter vocare, tum erit verum, si omnis homo vocetur, omnem conuertendum, & quod sponte sua, ac per se patet, si nullus homo vocetur, neminem conuer turiri, vt in simili recte animaduertunt nostri Conimbricenses lib. 1. de interpret. cap. 7. de oppoſ. q. 1. art. 3. ad 4. tum etiam, quia ad oppositionem opus est, vt subiectum vtriusque oppositæ sit omnino idē quoad circumstantias cunctas, vt supra monitum est cap. 3. huius tractatus: sed propositiones illæ, si omnis homo vocetur, omnis conuertetur, si nullus homo vocetur, nullus conuertetur, haud constant subiecto

91 subiecto eodem penes omnes circumstantias: nam circumstantia subiecti eius est conditio, at utriusque propositionis conditio se tenens ex parte subiecti est longe diuersa, ergo & erit diueria circumstantia aliqua subiecti in utraque: quam ob causam haec neutiquam opponuntur, Petrus, si existat Roma, curret, Petrus, si existat Methimna, non curret. Quod autem dicitur, eas propositiones esse vniuersales ambas, & affirmare, ac negare idem, haud conuincit, eas esse contrarias. Primo, quia definitio contrarietatis statuens, eam esse, per quam una propositio est affirmatio, & alia eiudem negatio, & præterea vniuersalis utraque, superius est à nobis confutata cap. i. huius tractatus: deinde, quia fallit, eas affirmare, & negare idem de eodem, vt constat ex nuper dictis.

Quod de conditionali diximus hactenus, idem de causalī dictū puta. Quod autem attinet ad utriusque hypotheticā & equipollentiam, & conuersionem, sequuntur similiter ambā legem absolutarum. Id tantum est animaduertendum, eas esse conuertendas, & ad & equipollentiam reducendas, inuariata conditione, & solo eo, quod enunciatur sub illa varietatem subeunte. v.g. si omnis homo vocetur, omnis conuertitur, ita & equipollentia contraire, si omnis homo vocetur, omnis non conuertetur; hoc enim perinde est, ac, si omnis homo vocetur, nullum esse conuertendum: deinde prior illa propositio debet ita verti per accidens, si omnis homo vocetur, aliquis conuertendus est homo.

C A P V T X I I .

Oppositio, & equipollentia, & conuersio complexarum.

92 **O** Propositionem propositionum eandem esse, atque simplicium, complures dialectici existimant: sicut enim, inquiunt implex affirmatiua simplici negatiua, ita copulatiua affirmatiua copulatiua negatiua, & disiunctiua videntur opponi. Cæterum aliter se res habent, nam, ut ab oppositione contradictoria exordiar, si que copulatiua contradictoria essent, maximē haec, Petrus currit, & Paulus currit, Petrus non currit, & Paulus non currit; at haec non contradicunt, cum possint ambā esse falsa, Petrus currente, & Paulus non currente, aut & contrario: ea namque est conditio propositionis copulatiue ut ad eius veritatem requiratur existentia utriusque obiecti sui, & alterutrius solius defectus eam omnino falsificet: quapropter prior erit falsa ob vius Pauli non cursum, & posterior haud minus falsa ob vius Petri cursum.

93 Dices, has copulatiua esse contradictorias, Petrus currit, & Paulus currit, non Petrus currit, & Paulus currit. Contra primum, quoniam in postrema propositione, particula non infinitar, & neutiquam negat, sicut ad oppositionem contradictoriam oportet. Quod autem obiecti consuevit, nulla est melior contradictionis, quem negatio toti propositioni praeposita, ut est in veteri parœmia, hoc verum est de negatione negante, non vero infinitante. Contra secundum ex eodem capite, quoniam ambā propositiones illa possunt esse simul falsa, videlicet, si, nec Petrus, nec Paulus, nec ullus alijs currat: prior quidem propterea, quod utriusque saltē cursum affirmet: posterior etiam ob id, quod non Petrum, siue alium præter Petrum currere affirmet, cum tamen nullus currat.

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

Rursus, si que disiunctiua contradictoriae essent, maxi me haec, Petrus currit, vel Paulus currit; Petrus non currit, vel Paulus non currit, atqui haec contradictoria esse non possunt, cum amba veræ esse queant, si Petrus currat, & Paulus non currat. Quod si has disiunctiua, Petrus currit, vel Paulus currit, non Petrus currit, vel Paulus currit, contradictorias esse malis, difficultatem haud effugies: nam eadem ratione, qua copulatiua contradictoriae nuper posita, poterant impugnari.

Quare ex mixtione copulatiuarum, & disiunctiuarum oppositio contradictoria resultat: nam haec copulatiua, Petrus currit, & Paulus currit, huic disiunctiua Petrus non currit, vel Paulus non currit, contradictoriè opponitur. Quod suadeo primo, quia simul vera, aut simul falsa esse nequeunt, ut expediti constabit; nobis enim in præsens non vacat: Secundò, si Petrus, & Paulus soli essent possibiles, haec copulatiua, Petrus currit, & Paulus currit, & equualeret huic, omnis homo currit, & haec disiunctiua, Petrus non currit, vel Paulus non currit, recideret in hanc, aliquis homo non currit: sed haec posteriores contradicunt omnium consensu: ergo, & illæ priores contradicent in eo euentu, ac proinde etiam in hoc, quando sunt in utroque eadem: par autem est ratio cuiusvis alterius copulatiua, & disiunctiua, cæteris paribus. Item haec disiunctiua, Petrus currit, vel Paulus currit, habet pro contradictoria hanc copulatiua, Petrus non currit, & Paulus non currit, ut facile est iisdem rationibus suaderi.

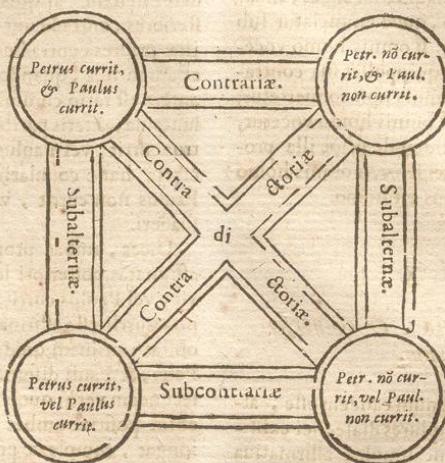
Dices, ambas propositiones coniunctas à nobis assignatas posteriori loco, videlicet has, Petrus currit, vel Paulus currit, Petrus non currit, & Paulus non currit esse affirmatiua, quod contradictoriis obstat: primam quidem, præterea, quod cursum Petri, & Pauli disiunctiū adstruat, ut exploratum: secundam vero, quoniam particula, & affirmat; cum enim positivè ambas propositiones simplices coniungat, complexa propositio ex eis resultans affirmatiua erit, sicut quævis simplex propositio tum est affirmatiua, quando eius extrema coniunguntur, non separantur. Cæterum haec solutio facili potest negotio confutari: nam in primis parti iure propositio disiunctiua erit negatiua, cum particula, vel, ambas simplices disiungat, & separat: vnde tradita à nobis oppositioni non opponitur, quod copulatiua sit affirmatiua, cum disiunctiua aduerla negatiua sit. Deinde particula, &, non facit, ut una propositio de alio affirmetur, ut certo certius, nec ut prædicatum utriusque de alterutrius subiecto affirmetur, quando earum subiectum, & prædicatum non est immediate interposita eiusmodi particula: nullo igitur modo propositionem affirmatiua reddit. Ulterius si coniunctio facta per particulam, & ad affirmationem sufficiat, haec apprehensio, Petrus, & Paulus: erit affirmatio, quo nihil dici potest invertimilius. Præterea à priori, aliud est particulam, & esse copulatiua, & eam denominacionem propositioni complexæ tribuere, & aliud esse affirmatiua, atque eam denominationem conferre. Dices secundum, propositiones illas è contrario esse negatiua ambas, adeoque ad contradicendum inuicem ineptas; priorem quidem, eo, quod sit disiunctiua, negare namque est disiungere unum ab alio, posteriorē quidem, eo, quod, tum Petrum, tum etiā Paulum, non currere adstruat. Sed haec solutio easdem difficultates patitur, quas præcedens: etenim ubi altera propositio earum, que sunt in contiouersia, sit negatiua solius disiunctionis merito, non est, cur altera

teria Petrum non currere, & Paulum non currere adstruens non sit affirmativa, propterea, quod sit copulativa. Ruris us non omnem propositionem disiunctivam eo ipso negatiuam esse, probati potest iisdem argumentis. quibus paulo supera probatum manet, non omnem copulativam hoc ipsa esse affirmativa. Quocirca magnopere displicet Aversa quest. 26. logic. lect. 5. §. *dicendum tamen est*, docens, propositionem coniunctam non esse affirmativa, aut negativa, eo quod partes, quibus coalescit, propositiones nimirum simplices, sint per se affirmativa, aut negativa, sed eo solum, quod copula eas necens sit copulativa, vel disiunctiva, & per, &, aut, vel, expressa.

97 Quod ad propositionem contrariam attinet, haec propositiones Petrus currit, & Paulus currit, Petrus non currit, & Paulus non currit contrariantur: at, si legem simplicium retinerent, contradictoriae essent, cum hac oppositione gaudent simplices, ex quibus coalescunt, simplicium, ergo & compostarum diuerse sunt leges. Maior probatur: tur, quia ambae ne-

queunt esse simul verae, bene tamen simul falsae, ut intuenti constabit: tum, quia, si solus Petrus, & Paulus essent possibles, haec propositiones, Petrus currit, & Paulus currit, Petrus non currit, & Paulus non currit, aequipollerent his, omnis homo currit, nullus homo currit: quare contrariae essent, & modo sunt: ex quo qualsius similes contrarias esse, colligi potest.

Quod ad oppositionem subcontrariam spectat, haec propositiones, Petrus currit, vel Paulus currit, Petrus non currit, vel Paulus non currit, subcontrariae sunt: at contradictoriae essent, si simplicium normam sequerentur, ergo: maior iisdem rationibus probari potest, quibus oppositio contradictoria, & contraria superius sunt probatae. Tandem haec, Petrus currit, & Paulus currit, Petrus currit, vel Paulus currit, & etiam haec, Petrus non currit, & Paulus non currit, Petrus non currit, vel Paulus non currit, subalternae sunt, ut colligi facile potest ex dictis deberent autem contradicere inuicem, si simplices annulerentur.

Quod, si de complexis disparatis sermo sit, eas omnino legem simplicium retinere, non abnuerim: haec namque, Petrus currit, Paulus currit, Petrus non currit, Paulus non currit, contradicunt inuicem, haud secus, ac simplices, ex quibus conflantur.

TRACTATVS V.

De propositione modali, & exponibili.

CAPUT I.

Quatuor propositionum modalium species declarantur.

1 Pro quo præmitto primò, propositionem modalem eam esse, cuius copula aliquo modo dialectico afficitur; ut Petrus possibiliter disputat, aut Petrum disputare, possibile est: propositionem vero de inesse, eam esse, cuius copula ab omni modo dialecticō absolvitur, ut Petrus disputat. Præmitto secundò, modum propositionis dialecticum quadruplicem esse, pro quadruplici materia, vide-

licet possibili, contingenti, impossibili, & necesse, quam alij triplicem volunt, eo, quod possibile, & contingens coincidere videantur; verum possibile non repugnantiam essendi, contingens etiam non repugnantiam non essendi significat. Præmitto tertio, modalem, aliam esse compositam, cum dictum subiicitur, & modus prædicatur; quare ex dicto, & modo velut partibus principalibus ex aequo componitur; vt Petrum currere, est possibile: aliam diuisam, cum modus copulam afficit, quin subiicitur, aut prædicetur ut quod: quare ex dicto, & modo aequaliter composita non est, ac proinde diuisam, vt Petrus possibiliter disputat: vel aliter; modus nominaliter sumptus modalem compositam, adverbialiter sumptus eam diuisam efficit.

Præmitto quartò, præter quatuor modos commemoratos, alios duos à Petro Hisp. inuentos, videlicet verum & falsum, iure merito hic omitti, eo, quod propositiones, quas modificant suis de inesse quoad oppositionem, aequipollentiam, & reliqua aequivalent: idem enim omnino est, Petrum currere est verum, ac Petrus currit: qua ratione modales diuisae, seu adverbiales, ut omnis homo possibiliter currit, omittuntur, eo, quod, spectata quantitate subiecti, suis de inesse per omnia aequipollent; spectata vero quantitate modi, à modalibus compositis, seu nominalibus non differant: ob id aliae modales non dialecticæ alii adverbii, & particulis commixtae omitti solent. Præmitto quintò, quantitatem